

На основу члана 97. Закона о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана, (Сл.гл.РС 36/91,) Правилника о ближим условима за почетак рада и нормативима и стандардима за обављање делатности установе социјалне заштите за смештај деце и омладине ометене у развоју (Сл.гласник 88/93), члана 8. Статута установе за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју "Мара", Управни одбор установе на својој седници одржаној дана _____, донео је :

Г О Д И Ш Њ И

П Р О Г Р А М Р А Д А

**ЦЕНТРА ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ , ОМЛАДИНЕ И
ОДРАСЛА ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ
МАРА - НИШ**

**ПРЕДСЕДНИК
УПРАВНОГ ОДБОРА**

**Мирјана
Вучковић**

С А Д Р Ж А Ј

- УВОД
- ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА
- ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА
- ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА ЦЕНТРА
- ОПШТИ ДЕО ГОДИШЊЕГ ПЛАНА И ПРОГРАМА
ВАСПИТНО – ОБРАЗОВНОГ РАДА
- ПОСЕБНИ ПЛАНОВИ РАДА
- ПРЕГЛЕД И КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА
РАДНИКА

У В О Д

Центар, до скоро Установа за дневно збрињавање деце и омладине ометене у развоју „МАРА“, је у својој четрнаестој години рада, програм рада изводила у простору у коме се налази од оснивања и који је на неки начин свих ових година одређивао планове рада као и радне активности корисника.

Током протекле године, установа је највећу пажњу посветила стварању квалитетнијег боравака корисника у установи и стварању бољих могућности за рад запошљених. У том смислу се радило на адаптацији и уређењу простора за боравак корисника и њихов рад.

Због ограниченог простора у коме ради, установа је на основу евиденције о редовности долазака корисника 70 и броја корисника 87 привремено престала да врши пријем нових корисника. Ова непопуларна мера је била изнуђена и није се односила на пријем деце предшколског узраста. Дневна долазност корисника се усталила на просеку од 50 корисника дневно.

У току 2008. године у установу је примљено 7 нових корисника од чега четири у развојној групи, два корисника у групи деце са аутизмом и један корисник старијег узраста. У току ове године није било отпуштања корисника из установе, али је уочен нередован долазак двадесетак корисника, те ће се у срадњи са родитељима тих корисника доћи до сазнања њихових нередовних долазака.

Установа “МАРА” је у протеклих 14 година, радећи са особама са менталним сметњама у развоју, кроз свој рад достигла висок ниво професионалног односа према лицима са посебним потребама.

Нарасли број корисника, као и различитост њихових сметњи у развоју, уз различитост у узрасној доби (5 – 56 година), изискује потребу одвајања корисника по степену, врсти ометености и старосној доби.

Чињеница да је ова установа била једина ове врсте у овом делу републике, наметнула је размишљање да се иста у даљим плановима формира као Центар, који ће обједињавати већи број мањих дневних боравака, како на територији града Ниша тако и на територији суседних општина које гравитирају Нишу. У том смислу је Управни одбор на седници одржаној 20.11.2008. год. усвојио предлог измене и допуне Одлуке о оснивању установе за дневни боравак деце и омладине ометене у развоју ”МАРА” у Нишу, бр. 01-267/94-8 од 21.07.1994.године.Управни одбор је Одлуку проследио оснивачу на добијање сагласности, што је и усвојено на седници Скупштине града, одржаној 19. фебруара 2009 године- ОДЛУКА бр 06-133/2009-30-02.

Формирањем установе у Центар пружа се могућност формирања посебних боравака за смештај лица са елементима аутизма, лица старијих од 30 година, уз настављање рада са децом и омладином са умереним и тежим менталним сметњама у развоју. Овакав приступ решавању проблема лица са сметњама у развоју уједно је и повољнији начин решавању проблема целе породице, решава проблем долазака корисника у боравак, јер би дневни боравци били ближи и доступнији лицима са сметњама у развоју, а био би и

економски исплативији рад, док би се квалитет рада знатно побољшао због постојања већег простора за рад.

Очекивања су да ће сви заинтересовани за квалитетнији приступ у решавању проблема особа са сметњама у развоју, дати свој пуни допринос, јер ће се само таквим заједничким приступом доћи до најбољих решења.

Са своје стране, установа је конкурисала за два пројекта. Један који предвиђа трансформацију установе” МАРА” у Центар за дневни боравак деце, омладине и одрасла лица ментално ометена у развоју, и други који предвиђа едукацију особља и инклузију деце у редовне школе.

Плановима Центра за 2009. годину, дат је акценат на трајно решавање простора у коме ће радити уз помоћ оснивача, путем пројеката и донатора.

ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА

Основу за планирање развоја Центра у 2009. години, чине планови рада који предпостављају рад у простору у коме се и до сада радило уз наду да ће се у току ове године почети са реализацијом изградње објекта за трајно решавање смештаја Центра, те се самим тим отварају нове могућности за рад са децом ометеном у развоју.

Добијање новог и наменски уређеног простора даје могућности да се у Центру реализују нормативи у погледу смештаја корисника, формирање хомогених група, и остваривање нових садржаја рада у установи.

Досадашњим статутарним решењима и доследном применом истих, особе преко 30 година би требале бити отпуштене, а тиме би се практично поништио досадашњи рад са тим особама. Трансформацијом установе у Центар омогућиће ће се пре свега решавање проблема смештаја и рада са корисницима који имају преко 30 година, а који спадају у категорију особа које нису до сада обухваћене неким видом друштвене бриге.

Решавањем просторног проблема добиће се могућност формирања посебних група за очување њихових стечених способности и знања кроз креативне радионице, омогућиће се посебан социолошки рад са овим корисницима и њихова припрема за каснији смештај у заштитне куће и геронтолошке центре.

Време до трајног решавања простора за рад Центра користиће се за припреме које се односе пре свега на израду нових и промене и допуне постојећих аката, систематизовање нових радних места којима би се покрио број извршиоца за нове и квалитетније садржаје рада и сагледавање потреба у опреми за рад у оквиру кабинета за индивидуални рад.

Пратећи савремене трендове у области социјалне заштите Центар планира да уведе иновативне програме рада које ће подићи ниво садржаја услуга које пружамо (сензорна соба, кабинет за реедукацију, сала за корективну гимнастику и физичке активности, логопедски кабинет).

Национална стратегија у социјалној заштити подразумева смањење броја корисника у домовима и њихов смештај у дневне боравке и хранитељске породице. У складу с тим Центар озбиљно планира укључивање родитеља у процес хабитације и рехабилитације деце са посебним потребама. Родитељи ће бити укључени у саветодавно-едукативни програм и у радионице како би им се на најбољи начин помогло у конкретним животним ситуацијама.

Установа је остварила нове контакте и сарадњу у току 2008. године са установама и центрима у Србији, а у току 2009 године Центар ће наставити и проширити сарадњу и размену искустава у раду и узети активно учешће на стручним саветовањима и семинарима.

Циљеви посета и сарадње са истим или сличним установама и институцијама је размена искустава у раду са корисницима, нова сазнања и приступи у раду, практична искуства и проблеми у раду са лицима са менталним сметњама.

Ови планови развоја и рада морају се стално допуњавати и усавршавати, а све у складу са плановима оснивача Центра, материјалним могућностима, учешћима у пројектима, и најновијим сазнањима у области збрињавања деце са сметњама у развоју.

ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА

Центар ради сваког радног дана, од понедељка до петка у недељи, у времену, од 6:30 до 17:00 часова. Радно време установе је одређено Одлуком о оснивању Центра и исто одређује оснивач установе.

У оквиру датог радног времена изводе се радне активности по следећем распореду :

Рад са корисницима се одвија у времену од 06:30-17:00 часова. Простор који сада користимо намеће да се садржај рада одвија у 5 радних група и то: 3 групе за децу и омладину са умереним и тежим сметњама у развоју (група за најмлађе кориснике, група за кориснике са комбинованим сметњама и група за омладину), једна за кориснике са аутистичним спектром и једна група за кориснике старије од 30. година за очување њихових социјалних навика, знања и способности. Уколико услови дозволе и дође до решавања просторног проблема групе ће прерасти у радне јединице Центра, то јест у дневне боравке.

Административно-технички део установе, који обухвата заједничке службе свакодневно ради и то :

Служба одржавања хигијене од 06:30-18:30 часова.

Заједничке службе установе од 8-15 часова.

Дужина радног времена одређена је у складу са чланом 50. Закона о раду, одредбама Посебног колективног уговора за социјалну заштиту и Правилником о унутрашњој организацији послова и радних задатака у Центру. Распоред радног времена је одређен специфичностима послова и дужином рада у Центру и исти је прецизиран наведеним Правилником.

Нормативи за рад са корисницима у Центру су следећи:

1. За групе за децу и омладину са умереним и тежим сметњама у развоју до 6 корисника,
2. За групу са елементима аутизма до 5 корисника,
3. За групу старијих лица од 30 година до 10 корисника.

Тренутни састав корисника по старосној доби у установи је:

До 10 година старости 12 корисника.

Од 10-20 година старости 21 корисник.

Од 20-30 година старости 26 корисника.

Преко 30. година старости 28 корисника.

Ради бољег остваривања Плана рада, неопходна је стална сарадња са родитељима корисника, Заводом за ментално здравље у Нишу, центром за социјални рад и другим установама, институцијама и удружењима која у свом раду сублимирају и рад са популацијом са сметњама у развоју.

У том смислу, организоваће се периодични састанци са родитељима корисника, стручни састанци и саветовања, размена мишљења и искустава у раду са овом популацијом.

Због одржавања постигнутог нивоа рада у Центру, те потребом да исти добија на квалитету, Центар ће у складу са својим могућностима и у сарадњи са сличним установама и Факултетом за специјалну едукацију и

реабилитацију (бивши Дефектолошки факултет), одржавати сталне састанке и саветовања, упућивати своје раднике на стручне семинаре и саветовања.

У вези са својим радом и пословањем Центар је обавезан да води и следећу пословно техничку документацију:

- Дневник рада (свака група),
- Месечни план рада,
- Дневни план рада,
- Документацију о корисницима,
- Психолошка запажања и документацију,
- Здравствене картоне и картотеку,
- Књигу терапије,
- Списак пописаних радова корисника,
- Периодичне извештаје о раду.

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД РАДА ЦЕНТРА

У току 2009. године Центар ће радити са корисницима сваког радног дана од понедељка до петка, осим у време годишњег одмора васпитног особља, државних и верских празника, у времену од 06:30-17 часова.

Укупно ће Центар у 2009. години радити 261 радни дан. Од тога са корисницима ће се радити 222 дана, односно 2220 радних сати.

У Центру су планирана два прекида рада са корисницима и то:

-У јануару месецу 2009.године у времену од 01. јануара до 12.јануара као новогодишњи и божићни одмор.

-Летњи одмор за особље у раду са корисницима, у Центру се планира у времену од 06. јула до 17. августа 2009. године.

Осам радних дана се неће радити због државних и верских празника.

Одмори у Центру се планирају на основу стручних мишљења, консултација са родитељима и усклађивања са другим установама и институцијама, као и економичности пословања установе.

Распоред коришћења одмора осталог особља утврђује директор Центра на основу исказане жеље радника и потребе рада у Центру, а ради остваривања континуираног рада заједничких служби Центра.

ОПШТИ ДЕО ГОДИШЊЕГ ПЛАНА И ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Један од основних захтева за реорганизацију система брига за ретардиране особе, односи се на научно и практично утврђене чињенице, да се умерено ретардирани могу васпитавати и образовати, а теже ретардирани васпитавати и припремати за једноставни рад и бригу о себи.

Успешно обучавање ментално ретардиране деце и омладине је условљено превасходно ширим и потпунијим познавањем њихових психофизичких снага и способности, могућности њиховог развоја, а нарочито развоја очуваних и мање оштећених способности и потенцијала.

Интелектуални развој умерено ментално ретардиране деце је прилично ограничен, као што су сужени и њихови капацитети за вођење потпуно независне егзистенције.

На индивидуалном психолошком испитивању одговарајућим тестовима за интелигенцију умерено ментално ретардирани постижу умни количник између 36 и 55, што одговара менталној зрелости деце од 2 – 7 година.

Општа карактеристика ових особа је да свака фаза њиховог развоја траје дуже него код просечно развијених истог узраста, почиње касније, а коначно достигнуће је знатно скромније. Ово условљава низ специфичности у њиховом развоју.

Сазнајни процеси су на знатно нижем нивоу и квалитетно се разликују у односу на просечно развијене вршњаке.

Пажња је дифузна, краткотрајна, углавном ненамерна тј. спонтана и по интезитету врло слаба.

Памћење је изразито механичко, што условљава умањену могућност коришћења искустава и репродуковања садржаја, као и способност анализе појава и садржаја.

Заосталост ове деце нарочито је евидентна у обиму и квалитету њиховог говора и језика, поремећаја артикулације, недовољно развијеног и оскудног речника.

Релативно су честа сензорна оштећења и поремећаји (оштећења слуха су 3-4 пута фреквентија у односу на децу просечне интелигенције).

Од најранијих година ова деца, поред интелектуалне, испољавају и физичку инфериорност, а често и неспособност у појединим областима индивидуалног понашања. Нису ретке ни разне телесне деформације, ортопедски инвалидитет, церебрална парализа, епилепсија, поремећаји моторике (слаба координација покрета, неразвијеност и заосталост у диференцијацији покрета руку и ногу) и неки симптоми можданих повреда.

Због свега наведеног, ове особе се тешко сналазе у новим ситуацијама и имају изражену потребу да буду вођена и да им се указује шта би требало да ураде. Неки од њих су пасивни, склони да остану по страни, уколико се не подстичу на активност постепено и уз велике напоре и стрпљивост васпитача. Насупрот томе, други су хиперактивни, импулсивни, а често и агресивни.

Емоционални живот умерено ментално ретардираних особа често је испуњен фрустрацијама и неуспесима.

Знатно умањена социјална зрелост, слаба способност сналажења у разним друштвеним ситуацијама, оскудно и некомплетно комуницирање са просечно развијеним вршњацима и старијим особама су у основи њиховог тешког прилагођавања сложеним захтевима живота и рада у породичној и друштвеној средини.

Они такође споро и тешко усвајају радне, хигијенске и друге навике, те су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Међутим, ако се систематичним васпитањем, вежбањем и обучавањем започне у предшколском добу, ове се особе могу оспособити да обављају једноставније послове уз мању контролу. У раду се могу придржавати једноставних упустава, забрана и сличних захтева елементарне дисциплине, одговорности и могу постати полу-самостални. Надзор родитеља (старатеља), васпитача и других стручних лица који раде са овом децом и омладином, неопходан је током целог периода обучавања и оспособљавања за рад.

Понашање умерено ментално ретардираних особа зависи од многих чинилаца, а пре свега од природе и ширине можданих оштећења, од њиховог општег психофизичког стања, а нарочито од достигнутог нивоа интелектуалног развоја, квалитета особина, црта личности и емоционалних особености.

У којој ће се мери успешно уклопити у своју ужу средину, зависи не само од квалитета оствареног програма васпитно-образовног рада и залагања васпитача у раду са таквим особама, већ и од:

- ставова породице, родбине, суседа и средине према менталном ретардираним особама;
- карактера васпитних мера у породици и дневном боравку (усмеравање, подстицање, награђивање, кажњавање);
- учесталости конфликтних ситуација и начина њиховог решавања

Сви наведени фактори утичу на формирање личности ментално заосталог детета и посебно условљавају и одређују ширину и ниво његове социјализације.

Специфичности аутизма, изражене су кроз велику издиференцираност ометености и дисхармонични степен развоја појединих функција, те захтевају адекватан образовно-васпитни програм.

Рад са аутистичном децом, подразумева не само подстицај њиховог развоја у целини, већ и отклањање и ублажавање неадекватних облика понашања који онемогућавају развој.

Основни задаци васпитно-образовног рада са умерено ментално ретардираном децом и омладином своде се, у крајњој мери на један заједнички задатак: -оспособити ову популацију за самосталнији и независнији живот и рад, за привређивање у делимично заштићеним условима и учинити их да буду што мање зависни од непосредне помоћи, надзора и старања своје уже и шире друштвене заједнице.

Посебни задаци васпитно-образовног рада са умерено ментално заосталом децом од седам до петнаест година живота су:

- развијање очуваних способности;

- унапређивање психомоторних способности;
- развијање радних и других навика;
- побољшање говорних и језичких потенцијала;
- усвајање елементарних практичних знања о природној друштвеној средини;
- развијање способности, навика и облика понашања неопходних за успешну социјализацију детета;
- сарадња са родитељима.

Васпитавање и оспособљавање умерено ментално ретардиране деце за живот и рад у делимично заштићеној средини, је дуготрајан и сложен процес, који захтева индивидуалне прилазе са специјалног дефектолошко-педагошког, психолошког, ментално-хигијенског и социолошког аспекта.

План и програм обухвата васпитно-образовни рад, радну окупацију и културно-забавне и рекреативне активности.

Облици васпитно-образовног рада су:

1. УПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ
2. РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА
3. САМОПОСЛУЖИВАЊЕ
4. СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ
5. РАЗВОЈ ПСИХОМОТОРИКЕ
6. ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ
7. РАДНО ВАСПИТАЊЕ
8. ЛИКОВНО ВАСПИТАЊЕ
9. МУЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

1. УПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ

Циљ и задаци :

- А) Омогућити корисницима упознавање њихове уже друштвене средине и природе са појавама и односима у њој;
- Б) Развијати љубав према природи и радним људима;

- В) Формирати правилан однос према друговима и старијима, према друштвеној имовини, својим правима и дужностима, развијати интересовање и правилан однос према раду;
- Г) Правилно формирати културне и хигијенске навике;
- Д) Уводити кориснике у посматрање појава у природи и радова људи у ближој околини и у одређеним временским приликама;
- Ђ) Развијати код корисника способност јасног и правилног језичког изражавања;
- Е) Упућивати кориснике да уочавају изглед и одлике средине у којој се налазе због лакше оријентације;
- Ж) Упознавање корисника са најважнијим догађајима и историјским личностима;
- З) Развијати знања, умења и навике везане за живот и рад у средини у којој се налазе

2. РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

Циљ и задаци:

- А) Оспособити кориснике за разумевање говора других и за правилније, јасније и лепше усмено и писано изражавање;
- Б) Омогућити разумевање појмова на нивоу искуства, због успешнијег успостављања веза са друштвеном средином;
- В) Остварити највиши ниво социјализације у оквиру њима доступних говорних и језичких могућности;
- Г) Развијати говоре сложеније стереотипне целине, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања елементарних социјалних навика;
- Д) У завршној фази развијати писани говор, који се реално своди на сасвим кратке кратке устаљене облике речника битног за елементарно сналажење у социјалној средини;
- Ђ) Спречити продубљивање поремећаја говора и језика, омогућавањем развоја истих у оквиру потенцијала са којим располаже сваки корисника;
- Е) Доприносити корекцији говорних сметњи, чиме се логопедски рад употпуњује, с обзиром да се у оквиру активности развоја и говора, наведени јавља само као принцип рада;

Ж) Уводити кориснике у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв програма.

3. САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

Циљ и задаци:

А) Циљ самопослуживања умерено ментално ретардираних особа је развијање неопходних основних и корисних навика, умешности и ставова који ће овој деци и омладини омогућити развијање и укључивање у друштвену заједницу. Тиме се доприноси срећнијем и смиренијем детињству и животу у заштићеној средини попут дома, породице или радне средине под надзором стручњака.

Б) Задаци у овој области су развијање вештина, радних навика, оспособљавање за поједине корисне послове који могу бити на нивоу извесне професионалне одговорности, старање о менталном здрављу, умешности, бризи о себи као методу социјализације, развијање вештина храђења, облачења, елементарних хигијенских навика и навика контроле удољвавања физиолошких потреба.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни. Систематским учењем ова деца могу да овладају елементарним хигијенским навикама и бризи о себи.

4. СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ

Ово подручје обухвата учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницама; развијање елементарних навика културног понашања, елементарне дисциплине и одговорности; развијање свести о себи и својим могућностима, развијање способности одлучивања у једноставним животним ситуацијама; васпитање за безбедност и сигурност; за разумно располагање новцем и слободним временом.

5. РАЗВОЈ ПСИХОМОТОРИКЕ

У реализацији програма из области развоја психомоторике потребно је да се дефектолог придржава следећих принципа у раду:

- А) Јединица активности, вежба, игра мора бити сасвим јасно одређена;
- Б) Било који покрет или комбинација покрета у оквиру одређене активности мора да остварује јасан траг у оквиру сензорних дражи и сензибилитета, а посебно у области кинестетичког осета
- В) Захтеви активности морају бити у складу са индивидуалним способностима;
- Г) Понуђене вежбе за психомоторни развој не смеју се схватити круто правило које би ограничавало иницијативу дефектолога да исте обогаћује;
- Д) Сваки покрет и доживљај који се том приликом јавља мора бити назван речју, што је изузетно важно, како би корисници остали свесни искуствено-издиференцираног појма.

6. ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Овај део програма обухвата развијање очуваних способности, вештина, спретности и снаге детета у координацији покрета, телесном држању, групним и индивидуалним играма и једноставним спортовима. Циљ је доприносити одржавању и јачању општег здравља детета у физичким активностима и његовом успешнијем учешћу у друштвеним активностима и рекреацији.

7. РАДНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ и задаци

- А) У зависности од степена психофизичких ограничења, групе и појединаца, подићи на максимално могући ниво њихове психофизичке способности које су предуслов радног васпитања;
- Б) Корекционо деловати на психофизичке недостатке и способности;
- В) Развијати моторику прстију шаке, мануелну спретност, координацију покрета руку и осталих делова тела и општу моторику;

- Г) Побудити интересовање и мотивацију штићеника за различите активности;
- Д) Васпитавати вољу и обogaћивати емоционални живот;
- Ђ) Развијати радне навике корисника, општу физичку спремност и тачност у раду;
- Е) Упознати кориснике са различитим врстама материјала, алата и радне технике, а развијати методе рада за које показују највише смисла и интересовања;
- Ж) Различитим техникама рада и разноликим материјалима подстицати самостални израз и креативност корисника;
- З) Припремити кориснике за радно оспособљавање;
- И) Развијати љубав за рад и поштовање према радном човеку
- Ј) Оспособити кориснике да одржавају стечене радне навике и развијају нове;
- К) Развијати осећај одговорности према средствима и прибору за рад, упорности и истрајности у раду;
- Л) Оспособити кориснике за разумевање свакодневних задужења и задатака према усменом упутству;
- Љ) Развијати осећаје за корисно и лепо.

8. ЛИКОВНО ВАСПИТАЊЕ

Овај програм је усмерен ка развијању способности и интересовања детета да разним ликовним средствима и техникама спонтано изражава оно што зна, жели или осећа о свету који га окружује. Таквим изражавањем, проширивањем и оплемењивањем ликовног доживљаја, развија се елементарни смисао и осећања за лепо, хармонију, ред и коришћење ликовних елемената у раду и животу.

9. МУЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Развијање интересовања, способности и вештина у области елементарног музичког и ритмичког изражавања спроводи се кроз разноврсни програм слушања музике, индивидуалног и групног певања, музицирања на једноставним и овој деци приступачним инструментима. Коришћење једноставног ритмичког израза телом, учење једноставних игара и народних кола уз музику има за циљ да оплемени музички доживљај детета и коришћење музике у раду и рекреацији.

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД ће бити спроведен у раду са свим корисницима, у мањој или већој мери што зависи од могућности и интереса деце, док ће код старијих корисника акценат бити стављен на радну окупацију.

РАДНА ОКУПАЦИЈА има васпитну вредност, јер се разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи.

Тиме се развија моторика, побољшава координација покрета, обогаћује интелектуални живот корисника (увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења).

Једном речју, радна окупација благотворно делује на целокупан равој и понашање корисника, а све то доприноси бржој социјалној интеграцији.

Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника.

Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, а у исто време индивидуално дозиран и планиран.

У оквиру **РАДНЕ ОКУПАЦИЈЕ** формираће се радионице за:

НАРОДНЕ РАДИНОСТИ (за кројење и шивење, вез, ткање, чворовање),

КРЕАТИВНЕ РАДИОНИЦЕ (за папирну галантерију, колаж, мозаик, вајање, ликовне активности)

ЕКОЛОШКЕ РАДИОНИЦА (одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа..)

Наведени облици рада биће заступљени и у раду са аутистичном децом, али је неопходна примена посебних облика, метода и принципа рада, који произилазе из специфичности аутистичне популације.

Уколико финансијске могућности дозволе за кориснике ће се организовати:

- **ХИПОТЕРАПИЈА**

Ова терапија је својеврсан вид психотерапије и спада у мали круг оних активности где се особе са посебним потребама могу у потпуности интегрисати са здравима што је један од корака ка њиховој интеграцији у друштво.

Терапијска вредност ове методе, која је најпре повезана са специфичним особинама самог коња, чини:

- сусрет усамљених особа са нечим што својом енергијом, топлотом, специфичим покретима појединачних мишића и целог тела спонтано одговара на сваки додир.
- терапијски део произилази из полаганог умирујућег начина ходања коња.

Циљеви хипотерапије су:

Физикални – развој равнотеже, осећај за симетрију, јачање мускулатуре, побољшање координације покрета, смањење спастицитета, смањење абнормалних покрета, побољшање респирације и циркулације

Психолошки – повећање самопоуздања, повећање интересовања за спољни свет, развијање способности за преузимање ризика, развој стрпљења, емоционална контрола и самодисциплина

Социјални, едукативни и бихејвиорални – развој љубави према животињама, поштовање искуства, моторичко планирање, модификација понашања.

- **РЕКРЕАТИВНО КУПАЊЕ**

Боравак у води и на базену позитивно утиче на физиолошко стање организма, рад срца, плућа и крвоток. Такође је присутан осећај опуштености, пријатности и радости. Постоји позитиван утицај физичких активности у регулисању и смањењу агресивности, аутоагресивности и хиперактивности. Вежбе у базену су услов за смањење стереотипних активности које су честе код особа са аутизмом.

- **ИЗЛЕТИ И**

- **РЕКРЕАТИВНИ БОРАВАК** (планина, бања, море), који би се спроводио по посебном плану:

ПРОГРАМ РЕКРЕАТИВНОГ РАДА СА КОРИСНИЦИМА НА ПЛАНИНИ, У БАЊИ, ИЛИ НА МОРУ

Боравак на планини или мору има првенствено здравствену и социјалну улогу код особа ометених у развоју.

Познато је да код свих ментално ретардираних особа временом долази до инертности и опадања физичког имунитета, па због тога постоји потреба за тренингом-програмом рекреације (најобичније игре, шетње по шуми, терену, ваздушно “купање”, пливање, просте и сложене вежбе корективне гимнастике).

Боравак на чистом ваздуху на планини или купање у мору, потребна промена климе, излагање тела сунчевим зрацима, дуже шетње и пешачења имају непроцењиву вредност за побољшање здравља и психофизички развој све, а нарочито ове деце. Не треба заборавити и социјални задатак: организована стручна брига и безбедност за дете у време када родитељи нису поред њега. То је уједно и велика помоћ родитељима који за то време могу да се посвете својој здравој деци (која су ускраћена у таквим породицама) и својим животним и брачним проблемима.

Већ сам одлазак и повратак омогућава корисницима доживљај путовања, стичу представу пространства, временске удаљености, упознају нове пределе...

Организованим активностима у природи они ће се освежити, опустити, осећати се ведријим, а временом и сигурнијим. Самим тим обуздаће се њихово бесциљно скакање, трчање, разне стереотипије, умањити анксиозност, аутоагресија, агресија и опсесивна потреба за једноличношћу.

У току рекреативног боравка на планини или мору, корисници се налазе под одређеним организованим систематским утицајем колектива све време, тј. 24 часа дневно.

Програм је намењен старијим корисницима (без већих здравствених проблема) умерене и теже менталне ретардације и деци са аутизмом, у временском периоду до 10 дана. По нормативима предвиђа се један радник (дефектолог, васпитач, или мед. сестра) за три корисника, плус лекар установе, проф. физ. васпитања и по могућству психолог.

ЦИЉ програма је социјализација и интеграција наших корисника.

ЗАДАТАК: одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање.

САДРЖАЈ ПРЕДВИЂЕНИХ АКТИВНОСТИ:

- посматрање и уочавање рељефа, природних промена и разговор о томе;
- развијање одређених облика културног понашања (у ресторану, за столом)
- развијање навика елементарне дисциплине и одговорности;
- развој самосталности и хигијенских навика;
- развијање социо-емоционалних односа у групи;
- развијање другарства, жеље и потребе да се помогне другу;
- радна окупација са конкретним материјалима из природе;
- спортско-рекреативне активности кроз вежбе у природи;
- културно-забавне активности.

Наглашавамо да ће у реализацији запланираних активности, кроз план и програм, бити коришћена различита дидактичка помагала у зависности од специфичности појединих група.

У процесу оспособљавања (хабилитације и рехабилитације) носиоци послова у непосредном раду са корисницима су дефектолози, а уз помоћ васпитача и медицинског особља.

Због специфичности посла неопходан је тимски рад, који подразумева стално и повремено ангажовање стручњака различитог профила:

- психолога
- професора физичког васпитања
- лекара
- неуропсихијатра
- логопеда

ПОСЕБНИ ПЛАНОВИ РАДА ЦЕНТРА У 2009.години

I.

РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ДЕЦОМ И ОМЛАДИНОМ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

- 1. ПЛАН РАДА ЗА НАЈМЛАЂЕ КОРИСНИКЕ СА УМЕРЕНИМ И ТЕЖИМ СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ**
- 2. ПЛАН РАДА ЗА КОРИСНИКЕ СА КОМБИНОВАНИМ СМЕТЊАМА**
- 3. ПЛАН РАДА СА ОМЛАДИНОМ СА УМЕРЕНИМ И ТЕЖИМ СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ**

II.

РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ОСОБАМА СА АУТИСТИЧНИМ ЕЛЕМЕНТИМА

ПЛАН РАДА СА ОСОБАМА СА АУТИСТИЧНИМ ЕЛЕМЕНТИМА

III.

РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ОДРАСЛИМ КОРИСНИЦИМА

ПЛАН РАДА СА КОРИСНИЦИМА ПРЕКО 30 ГОДИНА

IV.

ПЛАН РАДА ПСИХОЛОГА

V.

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

VI.

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

**РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ДЕЦОМ И
ОМЛАДИНОМ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ**

ПЛАН РАДА ЗА НАЈМЛАЂЕ КОРИСНИКЕ СА УМЕРЕНИМ И ТЕЖИМ СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Рад са најмлађим корисницима је осмишљен као припрема предшколске деце за школовање у специјалној или редовној школи. Деца остају у групи једну или неколико година, након чега, у зависности од својих способности и степена постигнуте социјализованости, одлазе у школу. У групи остају она деца која захтевају искључиво индивидуализован и интензиван приступ раду и која са преосталим потенцијалима нису погодна за школски систем.

Група обухвата децу предшколског узраста умерене и тешке менталне ретардације од 5 до 12 година. У већини случајева умерена и тешка ментална ретардација праћена је другим сметњама (аутистични симптоми, психотичне и неуротичне реакције). Специфичност поремећаја и узраста корисника условљава усмереност примарних активности у групи на формирању основних хигијенских навика, социјализације, развоју говора и језика и развоју психомоторике. Остале активности реализују се кроз заједничку игру и дружење и везане су за креативно изражавање деце (лиовно, музичко и радно васпитање).

Као део рехабилитационог процеса примењује се и рад на компјутеру, где корисници кроз игру и забаву развијају своје психомоторне способности и уче основним појмовима о себи и свету који их окружује.

У раду са овом популацијом најчешће се примењује индивидуални метод рада, док је групни метод адекватнији за креативне и забавно- рекреативне активности.

Реализација плана и програма зависи од психофизичких могућности корисника.

ПРЕГЛЕД ПЛАНА И ПРОГРАМА:

1. САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

УСВАЈАЊЕ ХИГИЈЕНСКИХ НАВИКА:

Контрола сфингтера, самостална употреба тоалета;
Осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисуру руку;
Упознавање са основним појмовима хигијене: прљаво, чисто, мокро, суво и разликовање ових појмова;
Осамостаљивање деце да самостално перу зубе;
Оспособити дете да само користи памучне и папирне марамиче.

ОБЛАЧЕЊЕ И БРИГА О ОДЕЋИ:

Навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће;
Закопчавање велике дугмади на капуту;
Оспособити дете да само ставља и скида капу;
Оспособити дете да само навлачи и скида чарапе;

Оспособити дете да само навлачи и скида рукавице;
Самостално облачење и скидање одеће која се навлачи преко главе;
Самостално одлагање ствари у ормариће и сређивање ормарића
Облачење према временским приликама.

ИСХРАНА:

Самопослуживање за столом – правилна употреба прибора за јело, самостално конзумирање хране (самостална употреба кашике), постављање и распремање стола.

2. РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

РЕЦЕПТИВНИ ГОВОР:

Разумевање и извршавање једноставних налога и радњи, разумевање свакодневних животних ситуација;
Дискриминација шумава и звукова из свакодневног живота (ветар, киша, гласови људи...) уз аудио касету “Свет шумава“;
Слушање говора, разумевање информације и адекватна реакција детета (извршавање радње, показивање слике, узимање и давање предмета);
Невербална комуникација (поглед, додир, мимика, гримаса, гестови, вокализација).

ЕКСПРЕСИВНИ ГОВОР:

Имитативни говор, имитација геста;
Вокализација, богаћење речника, именовање појмова са слика, учење кратких песама, кратко описивање слике;
Усвајање стереотипних израза, једноставних реченица.
Први елементи писања и читања

3. РАЗВОЈ ПСИХОМОТОРИКЕ

- Вежбање за доживљај телесне целовитости: показивање и именовање делова тела на себи, слици, дефектологу, састављање фигуре човека од исечених делова; Тест за процену делова тела;
- Вежбе осамостаљивања покрета (овим вежбама се настоји да се дете обучи и да оно уочи да сваки екстремитет врши различиту акцију);
- Вежбе латерализације – показивање и именовање делова тела са леве (десне) стране на себи, другом детету, дефектологу;
- Вежбе доживљаја тела у простору;

- Вежбе крупних мишића у корелацији са вежбама које спроводи професор физичког васпитања: оријентација у простору – кретање по задатом смеру, кретање у односу на предмете;
- Вежбе крупних мишића – ходање, трчање, прескакање препреке, бацање лопте, хватање;
- Вежбање визуелне дискриминације (облик, боја, величина);
- Вежбе визуелно-моторне координације (низање, пертлање, ређање предмета, бојење ограничених површина, цртање спајањем тачака);
- Вежбе фине мануелне спретности – цепање папира на ситне делове, гужвање папирића, низање перли, сечење маказама по линији;
- Вежбе за доживљај гестуалног простора – вежбе имитације једноставних покрета руку дефектолога (испред огледала), кроз игру;
- Вежбе опажања и доживљавања ритма – плескање рукама по такту.

4. СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

НАВИКАВАЊЕ ДЕЦЕ НА ГРУПНИ ЖИВОТ И РАД:

- Васпитна група;
- Место појединца у групи;
- Играње и дружење са другом децом;
- Вежбање деце да држе свој ред;
- Навикавање на режим рада у боравку;
- Интеракција (дете – васпитач дете – дете)
- Интеграција (посете, излети, рекреативна настава)
- Социјална иницијатива (снажљивост на одређену ситуацију).

ФОРМИРАЊЕ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НАВИКА УЧТИВОГ ПОНАШАЊА:

Оспособити дете да каже: “добар дан“, “здрavo“, “извините“, “хвала“, “опростите“, “довиђења“;

Оспособити дете да извршава једноставне наредбе: “устани“, “седи“, “дај ми то“, “остави то“, “изађи“, “уђи“;

Навикавање деце да воде рачуна о друштвеној имовини.

РАЗВИЈАЊЕ ЕЛЕМЕНТАРНЕ ДИСЦИПЛИНЕ И ОДГОВОРНОСТИ:

- Остављање материјала са којим се ради и играчке на своје место;
- Прихватање промене у редоследу обављања неког посла (распоред активности у току једног дана).

5. ПРИРОДНА И ДРУШТВЕНА СРЕДИНА

- Родитељски дом (именовање родитеља, брата, сестре и њихово препознавање са слике);
- Оријентација у боравку (радна соба, санитарна просторија, трпезарија, сала за физичко);
- Упознавање природне средине у непосредној околини;
- Упознавање природних појава и промена везаних за одређено годишње доба;
- Препознавање и именовање биљака и животиња са слике, слагање једноставних слагалица са овим мотивима;
- Саобраћајно васпитање – препознавање и именовање саобраћајних средстава, понашање пешака на улици, прелажење улице на пешачком прелазу (у пратњи одраслих).

6. ОСНОВНИ МАТЕМАТИЧКО-ЛОГИЧКИ ПОЈМОВИ

- Самостална игра предметима различитог облика;
- Постављање предмета – хоризонтални и вертикални низови, пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета на други предмет, стављање једног предмета поред другог предмета;
- Препознавање и именовање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао);
- Појам пара (указивање на природне парове; пар ципела, рукавица... придруживање једне ципеле њеном пару);
- Придруживање идентичних облика, боја, величина; учење природних бројева од 1 до 10;
- Кореспонденције “идентичних парова“ – стављање сличице на исту такву сличицу;
- Кореспонденција “калуп-облик“ – круг, троугао, правоугаоник, квадрат.
- Скупови
- Просторне и временске релације

7. РАДНО ВАСПИТАЊЕ

- Цепкање и гужвање папирића, израда колажа од тако добијених папирића;
- Рад са хартијом и тањим картоном – сецкање, пресавијање (дијагонално и на пола), лепљење, умотавање;
- Рад са концем, конопцем и сличним материјалима;
- Рад са тракама, пантљикама и сличним материјалима;
- Манипулисање зрнастим материјалом за рад (песак, жито, семење);

- Распређивање радног семена према врсти – украшавање просторије за рад поводом празника, сређивање дворишта;
- Израда честитки за нову годину, 8. март.
- Рад са пластиком и вуницом

8. ЛИКОВНО ВАСПИТАЊЕ

- Упознавање са различитим техникама цртања и сликања: дрвене боје, акварел, темпера, воштане боје, графит;
- Слободно шкрабање оловком по папиру, кредом по табли или бетону;
- Сликање прстима по навођењу васпитача;
- Сликање на пресавијеном папиру (разливање боја);
- Бојење бојанки са различитим мотивима;
- Цртање по шаблону (повлачење линија по моделу).
- Рад са пластелином, природним материјалом(кромпир...)

9. МУЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

- Слушање одабране музике (дечијих песама) по слободном избору;
- Певање кратких дечијих песама;
- Праћење ритма плескањем руку;
- Праћење ритма покретима тела, кретањем уз ритам (социјалне игре слушања и разумевања других, игре успостављања позитвне комуникације).
- Присуствовање и учествовање у музичким догађајима у боравку.

Дипл.деф.Манчев Маријола
Проф.пед Љиљана Голубовић

ПЛАН РАДА ЗА КОРИСНИКЕ СА КОМБИНОВАНИМ СМЕТЊАМА

Како сам назив групе каже ради се о корисницима са вишеструком ометеношћу тј. у питању је комбинација више органских проблема. Корисници су теже и дубоке менталне ометености: Код њих су присутне парезе, парализе, оштећења чула слуха и вида, неразвијен или врло оскудан говор као и проблеми са епи симптоматологијом.

Из напред наведеног проистиче да су њихове могућности, како психичке тако и физичке, осетно редуковане. Сходно томе и годишњи план и програм је прилагођен њиховим могућностима.

ПРЕГЛЕД ПЛАНА И ПРОГРАМА

Социјални развој

- Задаци ове области су стицање основних навика и вештина које се односе на безбедност и сигурност деце:
- препознавање опасних ситуација.
- навикавање на живот и рад у групи,
- формирање елементарних норми лепог понашања,
- извршавање једноставних налога,

Самопослуживање

- осамостаљивање детета у самопослуживању и послуживању,
- учење, вежбање, усвајање навика личне хигијене,

Психомоторни развој

- Рад на очувању постојећих моторних способности које су неопходне за обављање елементарних операција.
- Обогаћивање развоја сензорног, сензомоторног и психомоторног искуства детета.
- Доприноси развоју моторике, моторичких вештина и спретности у манипулисању и кретању, координацији и контроли покрета, њиховој брзини, тачности и равнотежи.

Развој говора и језика

- Покушај да се одржи активан и пасиван говор, разумевање говора других.
- Рад на отклањању и ублажавању поремећаја и неправилности у говору.

Упознавање природне околине и средине

- Подстиче радозналост детета за предмете, појаве, догађаје, људе и њихова занимања.
- Проширује искуства о себи и другима и појавама које га окружују.

Ликовно васпитање

- Проширити и обогатити доживљај за ликовним изражавањем..
- Ако је могуће, поједина деца, могу да моделују једноставне облике и да користе водене боје.
- Овладати основним ликовним техникама и материјалима за рад као што су: пластелин, дрвене бојице и колаж папир

Музичко васпитање

- Развити интерес за музику која би уједно и стварала лепо расположење, развити осећај за ритам и потребу да дете пева ако може. Да препознаје изворе звука, да диференцира шуме и гласове.
- Упражњавати једноставне окретне игре код оне деце која то могу.

Радна окупација

- Ако постоји могућност, децу треба оспособити за једноставно моделовање теста и пластелина, да рукују четкицом, оловком и кредом, низање перлица, дрвених елемената различитих облика.
- Упознавање са разним врстама материјала за рад као и разним техникама.

Дипл. дефектолог
Аритонович Јелена

ПЛАН РАДА СА ОМЛАДИНОМ СА УМЕРЕНИМ И ТЕЖИМ СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Основни задатак васпитно образовног рада са омладином своди се на један заједнички задатак: оспособити ову омладину за самосталнији и независнији живот и рад , за привређивање у делимично заштићеним условима и учинити их да буду што мање зависни од непосредне помоћи.

ПРЕГЛЕД ПЛАНА И ПРОГРАМА

1. Самопослуживање

- Развијање неопходних основних и корисних навика;
- Омогућити корисницима срећан и смирен боравак у заштићеној средини под надзором стручњака;
- Развијање радних навика , старање о менталном здрављу, брига о себи , усавршавање вештина храђења , облачења , хигијенских навика;
- Одржавање одевних предмета ;
- Основни појмови о правилној исхрани;
- Хигијена намирница;
- Рад у трпезарији;
- Интимна хигијена;
- Редовна лекарска контрола;

2. Развој говора и језика

- Одржавање стеченог знања у специјалним школама;
 - Подстицати децу на што правилније усмено и писмено изражавање;
 - Уводити децу у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв емисија;
 - Инсистирати на самосталности у изражавању;
 - Богаћење речника (непознатим речима или речима које су заборављене)
-
- Усмено изражавање: причање по сликама (свака слика једна редња), састављање (причање) приче према једној слици са више радњи; описивање природних појава;

- Писмено изражавање (код деце где је то могуће) , преписивање , писање по диктату;
Меморисање песмица, рецитација;

- Поуке о језику;

- Тачка на крају реченице, реченица, реч , слог, глас-без дефинисања;
- Велико слово на почетку и тачка на крају реченице;

3. Развој психомоторике

Помоћи сваком поједином детету (у складу са могућностима) да развије доживљај одређеног дела тела, целине тела , простора, времена , другог и себе;

- Игре имитације телом и покретом:
 - игре лоптом , манипулација ситним предметима: низање перли , скупљање ситних зрнаца, прављење ситних предмета од глине , пластелина, теста;
 - препознавање боја;
 - познавање просторних односа лево и десно;

4. Упознавање природне и друштвене средине

- Развијати код деце љубав према природи и људима;
- Формирати правилан однос према друговима и старијима, према друштвеној имовини, према својим правима и дужностима, интересовање и правилан однос према раду;
- Да се деца уведу у посматрање појава у природи, рада људи у ближој околини и у одређеним временским условима;
- развијати знања, умења и навике везане за живот и рад у средини у којој се налазе;
- Родитељски дом:
 - родитељи, браћа, сестре ;
 - занимања чланова породице;
- Живот и рад у боравку:
 - навикавање на одређени рад по режиму дана;
 - јутарња гимнастика;
 - помоћ другу при обављању неког посла или задатка;
 - учешће у припреми и извођењу програма на приредбама;
 - учешће у одржавању и декорисању простора
- Природна средина и рад људи:
 - промене везане за годишњ доба
 - календар природе и појаве у природи: ветар, муња, грмљавина, вода (изглед и значај), коришћење земљишта, домаће и дивље животиње (станиште, изглед, како се крећу, чиме се хране, користи од њих и брига).

- саобраћајна средства, превоз путника и робе(друмски, ваздушни, водени и железнички), кретање пешака улицом, семафор, раскрсница, саобраћајни знаци.

- Механичке појаве
 - кретање , брзина ,сила
 - притисак (узрок и последица)
 - равнотежа
 - ваздух и температура
 - светлосне и звучне појаве
 - магнетизам и електрицитет
- почетни математички појмови
 - развијање појмова величана и количина
 - скупови, додавање елемената скупу и одузимање , припадност скупу и подскупу
 - развијање појма цело и половина од нечега, као и четвртина
 - разликовање геометријских облика: круг, квадрат, правоугаоник...
 - упознавање јединица мера
 - развијање појмова: више, мање, једнако
 - апоени новца и употреба
 - релациони појмови: дугачко- кратко, широко- уско...
 - разликовање линија по положају и дужини

5. Радно васпитање

Развијање моторике прстију и шаке- манипулација, спретност, координација покрета руку и осталих делова тела:

- упознавање деце са разним врстама материјала, алата и техника и да негују и развијају оне технике рада за које показују највише смисла и интереса;
- да путем различитих техника рада и рада са различитим материјалима дођу до изражаја самостални израз и к ративност ове деце;
- оспособити их да одржавају стечене радне навике и развијају нове;
- развити осећај за корисно и лепо
- руковање приручним алатом: маказе, игле...
- оспособљавање за рад у домаћинству. помоћ у трпезарији, брисање прашине, неговање собног цвећа, одржавање травњака, живе ограде...
- вез: раван бод, бод провлачења, танки бод, лиснати бод, маргарета бод, равни и коси пуњени бод, израда чворића, унакрсни и бод намотавања, бод гоблена и златовез.
- Рад са вуницом: мотање предива на клупко, сечење предива, удвајање нити, растављање нити, упознавање са бојама предива , провлачење, везивање чворова и израда према шеми.
- Плетење- ручно: равни и обрнути бод и завршна обрада рада.
- Хеклање:једноставни бод мреже и завршна обрада рада.

- Шивење на машини: састављање шавова, надшивање детаља, нормални бод и цик-цак бод, пеглање готових производа.

6. Ликовно васпитање

Упознавање различитих материјала и основних ликовних техника: цртање, сликање, пластично обликовање;

Опажање предмета и њихових облика, боја, сличности и разлика.

Задаци ликовног васпитања треба да се остварују у пријатној атмосфери са довољно простора и материјала уз тиху и адекватну музику.

- Цртање- слободно повлачење прстом по глаткој или мокрој површини, кредом по бетону или табли, цртање на папиру већег формата, цртање једноставних облика, цртање на задату тему и слободно цртање;
- Бојење- воштаним бојама и темпером, бојење прстима по папиру;
- Сликање на платну уљаним бојама;
- Пластично обликовање- израда различитих облика од пластелина, обликовање глине, гужвање папира, изрезивање различитих облика и лепљење.
- Елементи примањене уметности – израда најразноврснијих предмета од амбалаже и природних материјала: икебане, колаж од стакла, сликање на стаклу, сликање на тканини, осликавање лејки, израда декорација за зид на јути, израда огрлица и наруквица од дрвених перли(бојење, лакирање),папирната и картонска галантерија

7. Музичко васпитање

Развијати интересовање и љубав за музику и музичке активности, развијати музичке способности: слух, осећај за ритам;

- Певање: индивидуално и хорско у оквиру њихових говорних и гласовних могућности;
- Ритмика, ритмички елементи народних игара и кола са основним покретима и једноставне ритмичке игре;
- Препознавање музичких инструмената;

8. Социјални развој

Оспособити децу за сто адекватније понашање у животним ситуацијама;

-Развијати и одржавати свест о елементарним нормама друштвено-моралног понашања;

- И даље радити на развоју способности и умешности деце да што самосталније и одговорније обављају задатке и послове;
- Навикавање на групни живот и рад;
- Формирање елементарних навика учтивог понашања: поздрављање и одговор на поздрав, извршавање једноставних наредби (устани, седи, додај ми...)
- Чување друштвене имовине;
- Емоционално прилагођавање;
- Развијање осећања одговорности за своје поступке;

9.Физичко васпитање

Реализатор физичког васпитања и рекреације проф. Слађана Јованчић

Васпитачи
Живковић Марица
Ана Шпаравало
Голубовић Анкица

**РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ОСОБАМА СА
АУТИСТИЧНИМ СПЕКТРОМ**

ПЛАН РАДА СА ОСОБАМА СА АУТИСТИЧНИМ ЕЛЕМЕНТИМА

Аутизам је стање које постоји код деце од рођења или раног детињства и чини их неспособним да успоставе нормалне међуљудке односе или да развијају нормалну комуникацију. Резултат тога је да се дете изолира од људских контаката и увуче у свет понављајућих, опсесивних активности и интересовања. Због специфичности поремећаја, у раду са овом децом, потребни су одговарајући облици, принципи и методе рада, а за успешан рад неопходни су посебни материјални услови који се пре свега односе на повећан број очигледних средстава као и специјалних помагала. Упоредо са васпитно образовним радом мора се радити и на кориговању поремећаја понашања.

Принципи у раду са аутистичном децом су:

1. развијање самосталности код детета
2. континуирано бављење дететом
3. максимизирање позитивног
4. баланс између динамике групе и индивидуалног рада
5. функционални циљеви са јасним очекивањима
6. стална процена
7. чврста структура
8. генерализација
9. интензивна сарадња са родитељима
10. тимски рад

Основни облици рада са аутистичном децом су:

- индивидуални рад
- групни рад и рад у паровима
- фронтални рад

Проблеми развоја аутистичног детета условљавају у раду са њим високо учешће индивидуалног рада, а у одређеним ситуацијама то ће бити једино применљив облик рада. Специфичност деце са аутизмом условљаваће и израду индивидуалног програма рада за свако појединачно дете што ће зависити од могућности, потенцијала и интересовања сваког детета понаособ. Рад ће се организовати у мањим групама (паровима) у ситуацијама када су у датој области способности деце уједначене па се могу обрађивати исти садржаји. Фронталним радом се деца наводе на дружење имеђусобну сарадњу, али су могућности за овакав рад често ограничене. Радно васпитање, физичко и креативно су области где су изгледи за фронтални рад најбољи.

Тренутно група броји 8 корисника, те је рад условљен превасходно њиховим бројем као и календарским узрастом. Корисници су узраста од 5 година до 18 година. То изискује потребу формирања нове групе како би се одвојили млађи од старијих корисника, што би условило нове облике рада са овим корисницима.

ПРОГРАМ РАДА СА ОСОБАМА СА АУТИЗМОМ

1. ИДЕНТИФИКАЦИЈА

Идентификација се одвија свакодневно у истом временском термину и теме за обраду су исте у обавезном делу и сличне у променљивом делу дневних активности.

- ко је присутан
- ко је одсутан
- који је дан , месец , годишње доба
- нешто о временским приликама
- упознавање деце са акривностима у дану који је пред нама

Циљ овог часа је да дете упозна и уведе у дневне активности које га очекују, а тиме смањи повишену анксиозност и страховања, да смањи интензитет стереотипног понашања и ритуалних радњи, да ојача функцију ЈА СИСТЕМА, да га учини успешнијим у просторној оријентацији. Овај час је веома значајан за даље битисање детета у установи (у времену и простору).

2. РАЗВОЈ ГОВОРА и ЈЕЗИКА

Циљ: развијање говора и способности за разумевање говора, комуницирања и усвајања појмова, као и савлађивање елемената писмености.

Развој разумевања говора(рецептивни говор)

- обука у извршавању најједноставнијих налога (дођи, седи); разумевање значења радњи (глагола) везаних за свакодневне активности; повезивање пријема изговорених речи са одређеним гестовима
- разумевање изговорених назива предмета; пружање и прихватање именованог предмета; повезивање изговорених речи са предметима и сликама
- обука у одговарању на питања са ДА или НЕ, вербално односно са одговарајућим знацима

Усмено изражавање(говор)

- развијање способности имитације гласова; подржавање гласова из природе; ритмичко понављање гласова који имају мелодију
- именовање предмета из непосредне околине; препознавање и именоване предмета на слици
- именовање (и препознавање) основних радњи, стања и збивања
- изговарање и употреба простих реченица
- слушање пригодних текстова (поезија, проза) који се емитују са ЦД-а или касет; гледање ТВ програма и пригодних филмова
- постављање питања и давање одговора о догађајима у боравку и ван њега /одговори о друговима, васпитачима, родитељима.

Комуникација

- именоване родитеља, другова, васпитача; схватање и извршавање налога; давање једноставних одговора
- поздрављање приликом сусрета са васпитачима, друговима и другим особама; поздрављање приликом доласка у учионицу, при одласку из ње;
- поздрављање уз назначаване доба дана
- обраћање васпитачу са одређеним захтевом

Писано изражавање

- писање линија по шаблону и покушај писања линија без шаблона
- писање у одређеном простору; писање речи по диктату; преписивање реченица и краћих текстова штампаним словима

Читање

- читање речи са препознавањем: реч-слика; реч-име друга, васпитача, родитеља
- спајање слова у краће речи – шчитавање, читање краћих реченица, текста од неколико реченица; читање краћих причица.

3. ПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

Циљ: оспособљавање детета за схватање елементарних појава у природи и друштву и односа који између њих постоје

Живот и рад у боравк

- познавање особа у боравку–васпитачи, медицинско особље, другови и другарице из других група
- просторије које дете користи–водени чвор, двориште, трпезарија
- ред у боравку; оријентација у боравку; учешће у обележавању празника у боравку

Живот и рад у породици

- породица: отац, мајка, браћа или сестре; њихова имена; рад чланова породице у кући; учешће детета у породичним пословима
- родитељски дом: стамбене просторије и њихова намена; намештај у просторијама; уређаји у стану и њихова употреба

Природна средина

- именоване домаћих животиња које живе у породици
- домаће и дивље животиње
- биљке из дворишта и парка; делови биљака и њихова употреба
- исхрана и припремање хране, намирнице
- елементарне појаве у природи–дан, ноћ; киша, снег, дува ветар; оријентација у времену–дан, јутро, подне, вече, ноћ; дани у седмици
- годишња доба и оснивне карактеристике сваког доба:
јесен- воће и поврће; време- захлађење, одећа, обућа, падавине, припрема људи за зиму у граду и на селу
зима-време, хладноћа, снег, кратки дани, дечје игре на снегу

пролеће- време, топлији дани, весници пролећа, трава ,цвеће, птице, рад људи у пролеће, обрада земље

лето- време, топли дани, купање, игра напољу, прво воће и поврће

Друштвена средина

- улица–делови улице за пешаке и возила; раскрсница и прелаз преко улице; саобраћајна средства, понашање у возилима јавног саобраћаја
- главни објекти који се налазе у ужој и широј друштвеној средини и њихова имена: трговина, пошта, аутобуска станица, железничка станица; занимања људи

4. РАЗВОЈ МАТЕМАТИЧКИХ ПРЕДСТАВА

Циљ: усвајање што већег броја појмова о квалитативним односима између предмета у природи и друштву

Предмет:

- учачавање облика предмета-лопта, ваљак, купа, квадар, коцка; учачавање круга, квадрата, правоугаоника, троугла; упоређивање предмета по облику

Линија:

- крива и права линија; отворена и затворена линија; граница и област; унутрашњост и спољашњост; спајање тачака правим и кривим линијама; цртање разних кривих и изломљених линија

Скупови:

- разноврсни примери скупова; материјално и схематско приказивање скупова; елементи скупа; скуп и подскуп

Бројеви:

- бројање: упознавање са бројем (симболом); препознавање и писање симбола броја од 1 до 10; број као средство комуницирања-употреба броја у свакодневном животу

5. ПСИХОМОТОРНИ РАЗВОЈ

Циљ: да се у мери у којој је то могуће, коригују диспраксихички и дисгностички поремећаји присутни код деце са аутизмом и кроз развој сензорних, моторних и неких елементарних сазнајних функција обезбеде неопходни предуслови за реализовање програма других наставних области. Осим тога, део вежби предвиђених овим програмом има непосредан терапеутски ефекат.

- обрађивање појмова везаних за тело и телесну шему и развијање свести о телесној целовитости
- да се у случајевима где је то индицирано (изражена ригидност, анксиозност, хиперактивност) примени масажа, пасивни покрети и вежбе релаксације.

Имитација:

1. имитација манипулисања објектима
 - имитација коришћења предмета из свакодневног живота (пластелин, играчке, прибор за јело)
 - имитација аранжирања предмета на више начина (монтажне коцке)
2. имитација покрета
 - имитација изабраних моторних покрета-тапшање рукама, лупање по коленима, додиривање стопала, махање руком, додиривање делова лица
 - имитација на папиру-горе, доле
3. имитација сложених активности
 - имитација сложених активности из свакодневног живота
 - имитација серија од више покрета
 - играње са луткама и другим играчкама
 - постављање стла, брисање прашине
 - имитирање кретања животиња и саобраћајних средстава.

Перцепција:

1. тактилна перцепција
 - додиривање и испитивање нових површина и материјала (миловање животиња, тканине, мекани материјали)
 - прихватање и навикавање на тактилне надражаје на деловима тела, врату, образима, рукама, леђима (влажан сунђер, перо, четка)
 - дискриминација разних врста мириса и укуса (храна, цвеће)
2. визуелна перцепција
 - перцепција предмета из непосредне околине: визуелно праћење предмета у кретању, проналажење предмета у пренатрпаној околини и на слици
 - перцепција облика, боја и величина; уочавање, издвајање, сортирање, слагање облика, боја, величина
 - упоређивање, уочавање сличности и разлика
3. аудитивна перцепција
 - развијање аудитивне дискриминације, идентификовање звукова из свакодневног живота (звук звона, звук пиштаљке, аутомобилске сирене, откуцај часовника); повезивање гласова животиња са животињама, одговарајућим играчкама или сликама
 - увежбавање детета у извођењу одрђених радњи на звучни сигнал
 - препознавање другова по гласу (кроз игру са затвореним очима)

Изграђивање схеме тела и вежбе перцепције положаја у простору

- развијање слике човечјег тела, појам тела и телесне схеме
- именоване и показивање делова тела на себи, на другима и на моделу
- игре у којима дете именује, додирује или покреће делове тела

Перцепција просторних односа

- односи се на препознавање вербално дефинисаних појмова: горе, доле, на, у, испред, иза, између, поред...

Психомоторне вежбе

- вежбе за осамостаљивање покрета и постизање тоничне уједначености
- вежбе за контролу импулсивности

- вежбе за уочавање присуства другог
- вежбе за оријентацију у простору

6. ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ: кориговање бизарних покрета и стереотипног понављања ових покрета; развијање хармоничних телесних покрета који јачају здравље, одржавање потребног нивоа моторних и радних способности детета; развијање интересовања за игру и спорт

Вежбе:

1. вежбе за развијање навика органозованог скупљања и кретања:

- појам става „мирно“
- окретање лево, десно, цели круг
- појам круга, колоне, врсте
- кретање један иза другог (у колони), кретање у паровима
- појам горе-доле; иза-испред; покрај-поред

2. природни облици кретања

ходање и трчање

- ходање и трчање слободно, кратким и дугим корацима
- ходање и трчање у почучњу
- ходање и трчање по равном и нервном тлу
- ходање и трчање уз савладавање препрека
- ходање и трчање уз ношење предмета
- ходање и трчање различитом брзином

скакање

- скакање у висину с места и из залета
- скакање у даљину с места и из залета

поскоци и скокови

- поскоци и скокови одразом на две ноге, одразом на једну ногу
- поскоци и скокови у почучњу
- поскоци и скокови уз савладавање разних ниских препрека
- опонашање скакања животиња

бацање

- бацање у вис и удаљ левом, десном руком
- бацање у вис и у даљ обема рукама
- бацање јадном руком замахом одоздо, одозго и са стране

гађање

- гађање бацањем у циљ директно
- гађање убацавањем у кош котрљањем гађање у специјално конструисане справе или реквизите (обруч...)

хватање

- хватање лаких предмета са две руке

- хватањ лаких предмета наизменично левом, десном руком

ударање лопте

- ударање лопте ногом шутирање
- вођење лопте ногом
- ударање лопте с две руке
- ударање лопте наизменично једном и другом руком на месту и у покрету
- игра са балоном (одбијање са две руке, наизменично левом, десном руком)

пењање и повлачење

- пењање рукама на разне препреке
- провлачење испод препрека разних висина
- провлачење кроз оквир

дизање и ношење

- дизање и ношење предмета, појединачно, у паровима
- дизање и ношење предмета разних величина и облика

вежбе равнотеже

- а) статичка равнотежа
 - стајање на једној нози
 - стајање на суженој површини
 - стајање на нестабилној клизној површини
- б) динамичка равнотежа
 - ходање по суженој површини—уз помоћ
 - ходање по суженој површини-самостално

ПОЛИГОН

- вежбе пењања
- вежба повлачења
- вежбе скакања
- вежбе уласка у одрђени простор
- вежбе ношења одређеног елемента
- вежбе ходања на суженој површини

3. активности у базену

- активности се спроводе по плану и програму наставника физичког васпитања

7. РАДНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ: развијање fine моторике, мануелне спретности, способности и концентрације, радних навика.

Вежбе за развој fine моторике и визуомоторне координације

- вежбе хватања, стискања и убадања; подизања и спуштања објеката разних величина, облика и тежина; хватање мањих објеката пинцетом; стезање у циљу стављања (нпр. штипаљке); рад са маказама; вежбе за постављање објеката на место; постављање предмета у рупе; постављање предмета на означена места или исцртане површине; слагање (уметањ мање у веће) коцки, полулопти; вежбе једновременог окретања и стезања; скидање

поклопаца са тегли; зашрафљивање и одшрафљивање завртања и навртки; окретање квака и кључева; рад са узастопним ротацијама (слагалице); вежбе за координацију рада две руке, цепање папира на траке; низање на конач или шипку; провлачење пертли; сечење папира на означена места.

Вежбе у непосредном обликовању разних материјала

- вежбе се спроводе у циљу стварања украса, играчака и предмета употребне вредности; моделовање пластелина, глине, теста; израда фигура и модела воћа, поврћа, животиња, једноставнијих предмета; обликовање помоћу малих једноставних калупа; синтетички материјали, коришћење готових трака и изрезивање од разнобојних фолија (папира), намотавање, преплитање трака и нити, облагање малих кутија, боца; обликовање једноставнијих предмета и играчака од разнобојних папира и картона; изрезивање по штампаним сликама и помоћу шаблона; израда колажа и разних илустација налепљивањем, облепљивањем ситне амбалаже, превијање и састављање делова од папира и картона.

8. КРЕАТИВНО ВАСПИТАЊЕ

Ликовно васпитање

Циљ: оспособљавање детета да се служи средствима и техникама ликовног изражавања доступним њиховом узрасту и способностима.

Цртање: вежбе у повлачењу линија: слободно повлачење различитих праваца, дебљине и дужине—прстом по равној површини (песак, стакло, табла), кредом по бетону, оловком, фломастером по папиру већег формата; увежбавање контроле правца линије: спајање две тачке линијом, повлачење линије између две граничне линије и повлачење паралелних линија; формирање слике од хоризонталних и вретикалних линија; повлачење линија кружног и овалног облика, повлачење неколико линија да се заврши слика; цртање једноставних облика према датом цртежу; цртање елемената људске фигуре; цртање задатих једноставних облика по налогу и слободно цртање; диференцирање интензитета линија; развијање осећаја за линију и потезе и састављање облика у целину.

Бојење: распознавање боја; упознавање разних техника бојења (пастел, темпере, акварел); прекривање површина бојама и формирање слике; адекватно бирање боја; мешање боја и уочавање нијанси и интензитета боја.

Музичко васпитање:

Циљ: буђење интересовања за разне видове музичког изражавања

Музичка перцепција: препознавање шумова, гласова и звукова из природе и околине (ветар, гласови животиња, звоно); препознавање звукова неких инструмената (добош, фрула, усна хармоника); препознавање гласова људи, препознавање једноставних мелодија или кратких мотива које пева васпитач;

слушање музике-репродуковање са ЦД-а или касета песмица за децу различитог карактера (веселе и живахне, полагане и успаванке и сл.); подстицање деце да сама бирају музику и развијање њихових индивидуалних склоности за даље слушање; слушање пригодне музике уз ритмичко њихање у такту; ударање руком (оловком) о сто и друге ритмичке покрете; ритмички покрети-пљескање рукама, ударање стопалом, корачање, њихање телом; певање једноставних песмица почевши са ЈА, ЈА а затим речима према степену развоја.

9. САМОПОСЛУЖИВАЊЕ И СТАРАЊЕ О СЕБИ

Циљ: учење, вежбање и формирање навика и вештина којима се развија већа самосталност детета у погледу старања о себи и својим свакодневним потребама; учење, вежбање и усвајање навика личне хигијене, хигијене просторије и околине; осамостаљивање детета у самопослуживању послуживању других; у одржавању чистоће и уредности у одевању и личном изгледу; развијање навика културног понашања, навикавање детета на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима, основна упутства за безбедно кретање улицом.

Програм обухвата:

1. облачење и свлачење одеће и обуће
2. елементарне хигијенске навике
3. узимање оброка
4. пригодне свечаности

Облачење и свлачење одеће и обуће: осамостаљивање детета у вештинама облачења и свлачења у свакодневним ситуацијама; обување и изување обуће; разликовање лица и наличја, предње и задње стране рубља; откопчавање и закопчавање дугмади, патент затварача; навикавање деце да одећу и обућу стављају на одређено место

Елементарне хигијенске навике: прање руку пре и после јела, после употребе ВЦ-а; умивање и брисање пешкиром; уређивање косе; одржавање хигијене носа, правилно брисање носа марамицом

Узимање оброка: навикавање деце да заузму своје место за столом; коришћење прибора за јело; спретност у коришћењу шоље, чаше; формирање навика пристојног понашања за време узимања оброка

Пригодне свечаности: циљ овог подручја је да деца самостално или уз помоћ учествују у активностима (израда честитки, поклона, украшавање простора) које утичу на развој комуникације, фине моторике и социјалног понашања. Од низа значајних датума у години изабрани су: Нова година, Св. Сава, Васкрс, Дан установе и слава, дечји рођендани.

Дипл. деф. Миланов Марина

**РАДНА ЈЕДИНИЦА ЗА РАД СА ОДРАСЛИМ
КОРИСНИЦИМА**

ПЛАН РАДА СА ОДРАСЛИМ КОРИСНИЦИМА

ПРЕКО 30 ГОДИНА

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ДНЕВНОГ БОРАВКА ЗА ОДРАСЛА МРЛ

Дневни боравак одраслим МРЛ пружа повољну средину за онај ниво друштвеног живота за који су дорасли, омогућава емоционалну стабилност и штити од прејаких фрустрација (које их понижавају, које не разумеју и које не могу да превазиђу). Ту су са особама сличних потреба, осећања и сличних способности и процена реалитета.

Својим корисницима (преко 30 год.) наш боравак омогућава дневно збрињавање, исхрану, здравствену заштиту, васпитно-образовни рад, радну окупацију и културно-забавне и рекреативне активности према њиховим способностима и склоностима.

Акцент је на очувању постојећих функција и стечених способности, као и на подстицању развоја свих области личности. Самим тим се одлаже њихово интелектуално пропадање (регресија), које је са годинама неминовно. Пошто се радно не оспособљавају, потребно их је радно окупирати, како би што мање били препуштени сами себи и деструктивности.

У групи је 20 корисника (7 женског пола), узраста од 22-56 година. Нормативи нису законски предвиђени, а по Статуту наше установе група треба да ради са 10 корисника (што је сада неизводљиво због недостатка простора).

Са умереном менталном ретардацијом је 17 (од тога 4 са Down syn. и 3 са вишеструком ометеношћу), 2 са тежом и 1 са тешком. Као пропратне сметње јављају се: хемипарезе, епи симптоматологија, ослабљен слух, страбизам и поремећај рефракције, хипертензија, говорне сметње, промене у понашању (психозе, анксиозност, агресија и аутоагресија) и већина је под терапијом. С обзиром на њихове године не чуди да је 6-оро без једног, а 3-оје без оба родитеља, па зато они дневни боравак доживљавају као свој други дом.

У колико би ови корисници због својих година били отпуштени, били би препуштени сами себи, уз губитак мотивације, самопоштовања и самосталности, односно поништио би се дугогодишњи рад и успех који је са њима постигнут, а социјализација била сведена на минимум.

Оснивањем Центра омогућиће се решавање проблема смештаја и рада са корисницима који имају преко 30. година, уз пружање подршке њиховим породицама. План и програм се неће у многоме разликовати од постојећег, али добијањем новог простора створиће се могућност отварања посебних радионица као што су: кулинарска, ткачка, грнчарска, радионица за осликавање текстила, радионица веза, витража, папирне галантерије.

План и програм се реализује кроз следећа подручја:

I КОМУНИЦИРАЊЕ

У оквиру овог васпитног подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање, рачунање, познавање појмова квалитета и природне и друштвене средине, а све у корелацији са програмом социјалног развоја и радом на компјутеру.

1. РАЗВОЈ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

Основни циљ подразумева схватање говора, запамћивање речи и језичке структуре и формирање унутрашњег говора и језичког мишљења. Други циљ је развој говора који служи комуникацији на социјалном плану (спроводити га васпитачи путем разних вежби и слободног говорног изражавања, у корелацији са осталим подручјима).

У том смислу треба их уводити и у разумевање писаних текстова (да прочита и схвати смисао најчешћих опомена, наредби, забрана и др. обавештења и да се понаша у складу са тим информацијама).

Визуелно и акустичко опажање: посматрање позоришних представа, краћих филмова и др РТВ емисија;

Вежбе употребе разних језичких облика: именице, заменице, придеви, глаголска времена;

Усмено изражавање: опис предмета, појава и догађаја, меморисање песмица, читање и препричавање;

Писано изражавање: преписивање, писање по диктату, писање писама и адресирање;

Поуке о језику: употреба великог слова и знакова интерпункције;

Слободне активности: драмске и рецитаторске активности, квиз игре, учешће у пригодним приредбама и прославама.

2. УПОЗНАВАЊЕ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ СРЕДИНЕ

Нежива природа: набрајање, карактеристике, значај

Жива природа: основна својства живих бића, класификација по спољним и др. битним својствима, грађа биљака и животиња, функција важних органа код биљака и животиња, човек (делови тела, унутрашњи органи);

Природне појаве: механичке, метеоролошке, топлотне, светлосне, звучне; предмети и њихова својства;

Екологија: очување животне средине (обрада текстова и песмица на тему екологије), као и лично ангажовање у очувању радног и животног простора;

Годишња доба: набрајање, карактеристике, рад људи, промене код биљака и животиња;

Занимања људи: у граду и на селу;

Саобраћај: врсте саобраћаја и саобраћајних средстава, кретање возила у одређено време- ред вожње, пешак у саобраћају, организовани обилазак градских саобраћајница; понашање у градском превозу.

3. ПОЈМОВИ КВАЛИТЕТА

Појмови и оријентација у простору: у , на , изван испод, иза, горе, доле, наспрам, између, лево, десно, стране света;

Појмови и оријентација у времену: јуче-данас-сутра, ноћ-дан, јутро-подне-вече, разумевање календара, сналажење на часовнику;

Величине и упоређивање величина: велико-мало, кратко-дугачко, уско-широко, танко-дебело, високо-ниско...;

Мерење и мере: практичне радње мерења разних величина;

Линија: разликовање по облику, дужини и положају;

Геометријски облици: именовање, разликовање, цртање, вајање;

Бројеви: препознавање симбола бројева са елементима рачунања, препознавање и памћење значајних бројева (колико има година, датум рођења, број стана, број телефона...), практична примена и апоени новца.

4. РАД НА КОМПЈУТЕРУ

Са развојем друштва мења се и однос према хендикепираним лицима. Пошто је компјутерска технологија једно од обележја савременог друштва, нашла је значајно место у раду са овим особама и то као део рехабилитационог процеса, где кроз игру и забаву они развијају своје психомоторне способности и перцепцију, чиме добијају могућност да буду корисни чланови друштва.

Применом компјутерске технологије подстиче се развој координације покрета, визуелно-моторне координације, визуелног опажања и аудитивне перцепције.

Овај мултисензорни приступ важан је код стицања искуства који оставља трагове у развијању менталних функција, fine моторике, оријентације у просору и времену, вољне и усмерене активности код корисника.

Рад на компјутеру је у корелацији са осталим областима комуницирања, а примењује се у развоју говора и стицању и утврђивању знања кроз цртање, бојење, пригодне игре, гледање слајдова и образовних филмова.

II СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Социјализација је сложени процес изградње личности. Под тим процесом се подразумева прогресивно смањивање нагонских и др. егоистичких тенденција, њихово социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву.

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама (биоскоп, позориште, спортска такмичења, пешачки прелаз, аутобус ...)

Садржај активности:

Неговање навика за групни живот и рад

- васпитна група и место појединца у групи,
- поштовање режима дана у боравку,
- поштовање правила у друштвеним и спортским играма;

Формирање елементарне одговорности и дисциплине

- извршавање налога и наређења по датим упутствима,
- схватање и прихватање ограничења,
- не прелазити на други посао док се започети не заврши,
- навикавање на промену посла, активности, игре;

Развијање сигурности и опрезности

- схватање опасних ситуација и адекватна реакција у њима,
- помоћ другу и другој особи која се нађе у опасној ситуацији;

Појам о самоме себи и вредновање своје личности

- развијање сазнања да може бити користан члан друштва,
- интеграција-што више контаката са нормалном средином: посете, такмичења, рекреативно купање у базену...;

Руковање новцем и куповина

- располагање наградом или цепарцем,
- обављање ситне куповине (за потребе домаћинства),
- куповање предмета за личну употребу,
- упознавање са поштанским услугама;

Емоционално прилагођавање у животним ситуацијама

- развијање осећања одговорности за своје поступке (бежање из групе или установе, цепање ствари, ломљење прозора, врата и др.),
- развијање правилног односа према друговима и супротном полу (другарство, пријатељство, љубав),
- понашање у веселим ситуацијама (прослава рођендана, Дана установе, државних и верских празника),
- понашање и реаговање у фрустрационим ситуацијама (осујећена намера, растанак, смрт родитеља, рођака или друга, саобраћајна несрећа и сл.);

У свајање навика учтивог понашања

- поздрављање познатих лица свакодневно,
- поздрављање непознатих особа- упознавање,
- дочекивање гостију и посетилаца,
- примање или давање поклона, комплимената; саучешћа, честитања,
- разговор телефоном,
- нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмце....,
- указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања,
- елиминисање псовки идр. непристројних израза;

Формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања

- схватање значења неких моралних појмова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни идр.),
- елиминисање неористојног понашања у разним ситуацијама као што су: оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, пљувале на јавном месту, млатарање рукама и сл.,
- спремност да се одигра улога посредника код вршњака или млађих, који су у свађи или препирци,
- спремност и способност да се у адекватним ситуацијама упути критика, прекор или осуда, због понашања у оправданим случајевима или ситуацијама;

Социјална иницијатива

- научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима,
- да се снађе у ресторану или посластричари приликом наруџбине и плаћања,
- да зна да се обрати милиционеру ако се изгуби, или ако му је потребна помоћ,
- да зна своје личне податке и да их да надлежнима,
- ако је описмењен да зна да адресира писмо

III САМОПОСЛУЖИВАЊЕ

У оквиру ове области корисници утврђују стечене навике, а такође стичу и нове. Спроводе се свакодневно, у зависности од дневних активности.

Садржај активности:

Самостално одржавање личне и опште хигијене

- правила хигијенског понашања
- употреба властитог хигијенског прибора

Адекватна употреба одеће и обуће

- намена

- одржавање
- самосталност у облачењу

Исхрана

- основни појмови о исхрани
- самопослуживање са столом
- укључивање на испомоћ у кухињи
- одржавање хигијене посуђа и прибора за јело

Уређивање просторија у боравку и стану

- просторије и њихова намена, као и одржавање хигијене

Правилно руковање електроапаратима

Неговање навика за контролу здравља

- интимна хигијена и елементарна знања из области сексуалног васпитања
- редовна лекарска контрола (лекар опште праксе, зубар, гинеколог, неуропсихијатар) у сарадњи са нашом здравственом службом и родитељима

IV РАДНО ВАСПИТАЊЕ И РАДНА ОКУПАЦИЈА

Радна окупација има васпитну вредност, јер се разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи.

Тиме се развија моторика, побољшава координација покрета, обогаћује интелектуални живот корисника (увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења).

Једном речју, радна окупација благотворно делује на целокупан равој и понашање корисника, а све то доприноси бржој социјалној интеграцији.

Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника.

Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, а у исто време индивидуално дозиран и планиран.

Наши корисници су сада радно окупирани кроз радионице народне радности, креативне радионице, еколошке радове и др. активности.

Радионица народне радности

- **обука у руковању приручним алатом и материјалима.**
- **кројење:** сечење маказама по мери и по линији, уситњавање.
- **шивење:** превежбе и вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање.
- **вез:** пуним, петљастим, гобленским и бодом оплетуше.
Средства за рад: панаме, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конач, папир, картон, разне врсте игала.

- Производи:* столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.
- **ткање:**
 - на рамовима* (сновање, основе провлачења потке).
Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница.
Производи: торбице, подметачи, тканице.
 - на разбоју* (сновање, провлачење потке преплетајима-платно, рипс, кепер).
Средства за рад: памучни конач, вуница, памучне траке.
Производи: простирке, шал, пончо, миље.
 - **чворовање:** -*таписерија по шеми*
Средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице...
Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке.
 - иглом и концем*
Средства за рад: четвороугаони и шестоугаони ам са ексерима, тања вуница, памучни конач, игле.
Производи: једнобојни и двобојни подметрачи за столице и украсне јастучнице.

Креативна и ликовна радионица

- **обрада папира и картона:** мерење, обележавање, савијање, сечење, бушење, лепљење, укоричавање.
Средства за рад: папир у боји, тањи картон, маказе, селотејп, лепак, шило.
Производи: честитке, мапе за рачуне, украси...
- **колаж, мозаик:** уситњавање, гужвање, лепљење.
Средства за рад: разне врсте папира, кожице, стиропор, семење и др. природни материјали, боје, лепак...
Производи: слике разних мотива, шатуле и др. украси.
- **цртање и бојење:**
Средства за рад: папир, свила, платно, стакло, керамика.
Производи: честитке, цртежи, ешарпе, витраж слике, миље, украсне флаше...
- **вајање:**
Средства за рад: пластелин, глина, гипс, тесто...
Производи: украси и све што је везано за васпитни рад

Еколошки радови

- **Одржавање и декорација** радних просторија,
- **Баштовански радови:** одржавање травњака, живе ограде, цвећа..

У КУЛТУРНО-ЗАБАВНЕ И РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Кроз обавизан вид рехабилитације садржани су и разни облици рекреације и организовања слободног времена (од спорта, културно-забавних активности и др. садржаја), као и контакти са широм друштвеном заједницом (кроз заједничке излете, приредбе, такмичења, уметничке радионице...)

Тиме се код корисника:

- развија осећање пријатности, задовољства и личне вредности,
- задовољавају потребе за сигурношћу, прихватањем, самопоштовањем и етиком,
- развија способност да се прихвати и поднесе повремену неуспех,
- отклањају елементарне тензије,
- развија социјално понашање, а самим тим боља и ефикаснија интеграција и социјализација.

Садржај активности:

Пасиван одмор

- одмарање после ручка, уз кафу
- прелиставање илустрованих и др. часописа
- друштвене игре: «не љути се човече», игре са слагалицама, домине, шах, јамб...
- бављење хобијем: сакупљање сличица, касета...

Активан одмор

- спортске активности: фудбал, кошарка, стони-тенис и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања)
- учење основних плесних корака уз музику
- организовање пригодних приредби
- организовање ликовних радионица -у сарадњи са хум.организацијама
- посете приредбама, биоскопу, утакмицама...
- организовање спортских такмичења
- уређење и декорација радних просторија и хола

Разнода

- заједничка прослава децјих рођендана
- прослава верских и државних празника
- слушање музике по избору и по жељи
- гледање културно-забавног и спортског ТВ програма

Рекреација

- рекреативно купање у базену
- шетње ради упознавања околине
- игре у природи, у складу са годишњим добрима
- једнодневни излети
- вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада са корисницима)

Дипл. деф. Маријола Манчев

ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Физичко васпитање деце и омладине са посебним потребама усмерено је на отклањању и ублажавању недостатака у области психомоторног развоја. Психомоторни недостаци се испољавају углавном у немогућности или несигурности кретања, у координацији покрета, равнотежи и оријентацији у простору. Физичка вежбања доприносе одржавању и унапређивању телесног здравља, бољем држању тела, развијању координације покрета, смањењу тензија и равнотежи тела. Физичко вежбање помаже успешнијем прилагођавању детета захтевима друштвеног живота као и хармоничном и складнијем изгледу детета.

Циљеви и задаци:

1. Развијање вештине кретања
2. Побољшање и развијање координације покрета и равнотеже
3. Подстицање деце на решавање моторичких задатака према својим могућностима
4. Развијање и очување моторичких способности
5. Стицање навика свакодневног вежбања
6. Потпомагање правилног раста и развоја тела
7. Развијање хигијенских навика
8. Усвајање основних норми понашања и реда у игри

Циљеви и задаци се остварују кроз следеће активности:

- **Вежбе за развијање организованог скупљања и кретања:**
 - појам става „мирно„
 - окретање десно, лево, цели круг
 - појам круга, колоне и врсте
 - кретање у колони и паровима
 - појам горе, доле, испред, иза
- **Природни облици кретања:**
 1. **Ходање:**
 - напред – леђима уназад
 - на прстима
 - на петама
 - између две линије
 - са ношењем предмета
 - кратки кораци
 - дуги кораци
 - са променом ритма

- по линији
- по суженој површини
- уз и низ брдо

2. Трчање:

- праволинијски
- између препрека
- са променом правца кретања
- са променом ритма
- кружно

3. Скакање:

- скакутање на обе ноге у месту и кретању
- скакутање на једној нози у месту и кретању
- скок из чучња
- ускакање у обележен простор
- тромболина

4. Котрљање и колутање:

- колут напред
- колут назад
- око осе тела

5. Пузање:

- на стомаку
- на боку
- на леђима
- четвороношке

6. Пењање и силажење:

- степенице
- клупице
- рипстол

7. Вучење, гурање:

- канапа
- ваљка
- у пару (један другог)

8. Провлачење

9. Вежбе равнотеже:

статичка равнотежа

- став са затвореним очима и испруженим рукама
- стајање на једној нози

- стајање на нестабилној површини
- динамичке равнотеже**
- ход по греди
 - суженој површини
 - по нестабилној површини

10. Полигон

Рад са лоптом

1. Бацање и хватање лопте (обема рукама, једном руком и на више начина)
2. Вођење лопте (обема рукама, једном руком, између препрека, руком и ногама)
3. Шутирање лопте (десном и левом ногом)
4. Гађање, котрљање лопте
5. Полигон
6. Спортске и такмичарске игре (стони тенис, пикадо, фудбал и кошарка)

Остале активности:

1. Јутарња гимнастика
2. Индивидуални рад (корективне вежбе за кифотично и сколиотично држање тела и равна стопал)
3. Прославе
4. Рекреативно купање и рад у базену
5. Једнодневни излет
6. Активности у природи – шетња, трчање, пењање и забавне игре
7. Фолклорна секција – учење народних кола и плесних игара

Проф. физ. васпитања
Јованчић Слађана

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ КОРИСНИКА

Здравствена заштита корисника у спроводиће се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада

Обухвата следеће:

1. Јутарњи прелед корисника (тријажа) по доласку у боравак и при том се врши:
 - а) преглед: коже и видљивих слузокожа, преглед грла и лимфних жлезда врата
 - б) контролише уредност: косе, ноктију, одеће и обуће
 - в) узимају подаци од родитеља о здравственим проблемима уколико их је дете имало код куће (нарочито после викенда или краћег одсуства)
2. Упознавање васпитача са здравственим проблемима деце из њихове групе (ако је нешто уочено на пријему)
3. Подела терапије у време доручка, ручка и ужине
4. Убележавање дате терапије у свеску за евиденцију исте
5. Евидентирање лекова из приручне апотеке (терапија коју узимају корисници)
6. Обавештавање родитеља да донесу лекове за свакодневну терапију њихове деце (усмено или телефоном)
7. Мерење крвног притиска корисницима који имају повишен крвни притисак и узимају антихипертензивну терапију (два ута недељно, ако налаже потреба и чешће).
8. Збрињавање корисника у току епилептичног напада
9. Збрињавање корисника са другим здравственим проблемима (температура, главобоља, мучнина и друго), ако је потребно савет родитељима да се јаве свом лекару ради даљег лечења
10. Збрињавање евентуалних повреда корисника
11. Збрињавање корисника када су јако раздражљиви и агресивни. Ако се то често догађа савет родитељима да се јаве неуропсихијатру ради корекције терапије
12. Преглед косе свим корисницима на вашљивост (једном недељно)
13. Премазивање зуба свим корисницима раствором Флуорогала (као превентива каријеса), у договору са стоматологом Дома здравља
14. Стерилизација завојног материјала у сувом стерилизатору
15. Контрола хигијенске исправности хране која се даје корисницима
16. Контрола хигијене кухиње, прања и дезинфекције посуђа као и личне хигијене особа које раде са храном.

У случајевима када је проглашена епидемија неке заразне болести (жутица и друге) у установи се примењују појачане санитарно-хигијенске мере како би се спречила појава заразе. У том циљу врше се следеће радње:

- а) Стављање лавора са раствором дезинфекционог средства за потапање руку испред тријажне амбуланте и у тоалетима за кориснике и особље
- б) Натапање отирача за ноге дезинфекционим средством
- ц) Пребрисавање столова у трпезарији, радних површина и маски радијатора по свим собама дезинфекционим средством
- д) Дезинфекција тоалета за кориснике и особље

Месечни план и програм рада

Обухвата следеће:

1. Мерење крвног притиска свим корисницима изнад осамнаест година (једном месечно) у циљу откривања нових случајева хипертензије
2. Мерење телесне тежине (једном месечно) код корисника који имају телесну тежину знатно изнад или испод нормале
3. Контрола лабораторијских налаза које раде корисници по нашем налогу или налогу других лекара (интерниста, неуропсихијатар, педијатар и др.)
4. Сарадња са неуропсихијатром који долази у установу ради прегледа корисника и консултација
5. Сарадња са хигијенско-епидемиолошком службом Дома здравља која долази у боравак ради контроле хигијене и даје упутства о предузимању појачаних санитарно-хигијенских мера у случају проглашавања епидемије неке заразне болести
6. Давање упута за санитарни преглед особљу које ради непосредно са храном и децом
7. Узимање резултата санитарних прегледа (санитарних књижица) из Завода за превентивну медицину
8. Одржавање предавања о актуелним здравственим проблемима корисницима на начин који је њима доступан
9. Сарадња са комисијом за пријем нових корисника у боравак
10. Сарадња са стоматологом Дома здравља

Годишњи план и програм рада

Обухвата следеће:

1. Систематски преглед корисника (једном годишње)
2. Контрола лабораторијских налаза (крви, мокраће, столице, бриса грла и носа) које доносе корисници по доласку са летњег распуста
3. Праћење корисника на излетима и у оквиру тога:
 - подела редовне терапије
 - збрињавање евентуалних повреда и других здравствених проблема
4. Праћење корисника када иду на рекреативно купање
5. Сарадња са лекарима из Центра за спортску медицину који у боравку прегледавају кориснике и пишу упуте за рекреативно купање
6. Сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у боравку врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и даје примедбе ако нешто није по пропису

Др. Братислава Ђиновић

ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПСИХОЛОГА

Задатак психолога је да учествује у спровођењу свакодневних активности заједно са корисницима, родитељима корисника, стручним лицима Центра и стручњацима из других институција. Поље рада психолога обухвата следеће опште области:

1) УЧЕСТВОВАЊЕ У ПРИЈЕМУ КОРИСНИКА

У ЦЕНТАР

Психолог врши следеће активности:

- врши преглед документације за пријем корисника у установу (налаза и мишљења комисије, решења о категоризацији, извештаја стручњака који су учествовали у дијагностиковању),
- узима опште податке од родитеља или старатеља,
- консултује се са члановима комисије за пријем да ли су испуњени услови да се предложени прими у центар
- прати целокупно понашање корисника (према осталим корисницима и према ауторитету) кроз индивидуални и групни рад у току наредних шест месеци,
- доноси одлуку о пријему корисника уз сагласност свих чланова комисије.

2) РАЗВРСТАВАЊЕ КОРИСНИКА ПО ГРУПАМА

С обзиром на то да се корисници разликују по степену ометености, задатак психолога је да формира хомогене групе за рад и активност (да уједначи групе). При томе се поштују основни дефектолошко-психолошки критеријуми (узима се у обзир календарски и ментални узраст, емоционална, социјална и моторна зрелост и интересовања корисника).

3) ДИЈАГНОСТИКОВАЊЕ КОРИСНИКА

Овај рад подразумева следеће:

- узимају се основни биографски подаци од родитеља или старатеља (ЛОБИ),
- процењује се: рани психомоторни развој, ниво функционисања (говор, пажња, мишљење, памћење), усвојеност навика и социјализација,
- врши се процена корисника на основу опсервације његовог понашања у групи и кроз индивидуални рад,
- примењује се одговарајући тестовни материјал ради процене: интелектуалних способности, способности за учење, карактерних особина личности, темперамента,
- мотивације, (не)постојања можданог оштећења и социјалне зрелости,
- процењује се очуваност основних психичких функција,
- психолог мора такође да препозна симптоме додатних психичких сметњи које могу бити удружене са менталном ретардацијом,
- врши се поређење тако прикупљених података са постављеном дијагнозом корисника од стране комисије за категоризацију деце ометене у развоју.

4) РАД ПСИХОЛОГА НА АДАПТАЦИЈИ КОРИСНИКА

Овај рад подразумева социјализацију и интеграцију на живот и рад у центар односно на саму групу у коју се корисник смешта. У периоду адаптације треба радити на социјалној адаптацији, тј отклонити евентуално облике асоцијалног понашања. Затим морају се неговати стечене навике, као и радити на усвајању нових (педагошка адаптација). Корисници се морају упознати и навићи на пасивне и активне облике рекреације и забаве (рекреативна адаптација). Психолог такође мора да сагледа и радне потенцијале – концентрацију, истрајност, мотивацију, заинтересованост и сл.(радна адаптација).

5) РАД ПСИХОЛОГА У КАБИНЕТУ

Овај рад подразумева следеће активности:

1) ИНДИВИДУАЛНИ РАД СА КОРИСНИЦИМА

Психолог спроводи психолошко тестирање корисника водећи рачуна о узрасту и способностима корисника. Технике које користи су: игра, цртеж, Вити, Маховер и Гудинаф тест, Брине-Лезинове скале, Бине-Симонова скала, Ревиск, Винеландове

скале социјалне зрелости, ТНР – тест недовршених реченица, ТЕП – тест его перцепције и ликовни тест (Бендер – ГештALT тест).

Такође примењује и вежбе за:

1. сензомоторни и психомоторни развој,
2. развој говора и вербалног изражавања,
3. развој логичког мишљења,
4. развој појма о себи и свом властитом идентитету. Ове вежбе се примењују у зависности од:
 1. календарског и менталног узраста корисника,
 2. степена очуваности психичких функција,
 3. тренутног психичког стања,
 4. мотивације.

2) САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА КОРИСНИКА

Сарадња подразумева следеће:

- интервју са родитељима и узимање основних анамнестичких података,
- обавештавање родитеља о интелектуалном нивоу и могућностима њиховог детета, о његовом и понашању и адаптацији унутар групе,
- упућивање родитеља на редовне лекарске контроле, а посебно оне деце (корисника) који имају психичке сметње удружене са менталном ретардацијом.

3) ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Задатак психолога је да изради досије за сваког корисника који треба да садржи:

1. биографске податке
2. податке добијене интервјуом са родитељима или старатељима корисника
3. резултате психолошке процене личности корисника
4. материјал са тестирања
5. опис клиничке слике на основу резултата процене (клинички статус)
6. коначни налаз и мишљење
7. препоруке носиоцима васпитно-образовних активности у групама за конкретан рад са тим корисником.

4) ЕВАЛУАЦИЈА ПСИХОЛОШКИХ ПОДАТАКА ДОБИЈЕНИХ У РАЗЛИЧИТИМ ВРЕМЕНСКИМ ПЕРИОДИМА

Психолог треба да:

- упореди податке психолошке процене корисника које је добио у различитим временским периодима,
- процени да ли је дошло до било каквих промена (прогресивних или регресивних) на плану психичких способности и функција,
- прати развојне промене током дужег временског периода и да процени степен њихове патогености.

5) САВЕТОВАЊЕ КОРИСНИКА И ЊИХОВИХ РОДИТЕЉА

Овај рад подразумева:

- саветодавни и психотерапијски рад са родитељима (адаптацију родитеља на стање детета, прихватање хендикепа и стварање реалних очекивања код родитеља у вези дететовог даљег развоја, отклањање негативних емоција код родитеља као што су: амбиваленција, осећање кривице, одбацивање, самооптуживање..),
- инструктивни рад (одређивање циљева развоја детета, усклађивање захтева и могућности, рад родитеља са дететом у кући, обезбеђивање повратних информација),
- пружање адекватних савета како би се разни сукоби, неслагања, несугласице између корисника међусобно и између корисника и родитеља превазишле на ненасиљан и конструктиван начин,
- пружање помоћи корисницима у препознавању властитих осећања и проналажење прихватљивих начина каналисања енергије нагона,
- развијање позитивних облика понашања кроз директивно саветовање корисника.

6) РАД ПСИХОЛОГА СА КОРИСНИЦИМА ПО ГРУПАМА

У сарадњи са стручним лицима (дефектолозима, васпитачима, мед.сестрама) психолог организује рад у групи. Дијагностички циљеви групног рада су процена и праћење:

1. општег менталног нивоа функционисања корисника
2. особности емоционалних одговора на разне подражаје у ситуацији групног рада
3. социјализованости и карактеристика понашања. Групни рад се прилагођава

специфичностима корисника по групама и може имати едукативни, васпитно-образовни и стваралачки карактер. С обзиром да су у Установи корисници смештени по групама (постоји пет група) и рад психолога у свакој групи има своје специфичности.

СПЕЦИФИЧНОСТИ У РАДУ ПО ГРУПАМА

1) РАД СА КОРИСНИЦИМА НАЈМЛАЂЕГ УЗРАСТА (ОД 5 ДО 12 ГОДИНА)

Рад у групи подразумева сарадњу са дефектологом и васпитачем у вези са реализацијом васпитно – образовних активности, пружање помоћи приликом рада на социјализацији и развијању одговарајућих способности корисника, као и заједнички рад на поступном осамостаљивању корисника.

2) РАД СА КОРИСНИЦИМА ПУБЕРТЕТСКОГ УЗРАСТА (ОД 12 ДО 18 ГОДИНА) КОЈИ ИМАЈУ КОМБИНОВАНЕ СМЕТЊЕ

Рад у групи подразумева сарадњу са дефектологом и мед. сестрама приликом реализације њиховог плана рада, укључивање у програм свакодневних активности, обнављање са корисницима онога што су претходно вежбали са дефектологом и наставак рада на тим вежбама кроз индивидуални рад. С обзиром на тежину менталне заосталости акценат рада је на вежбама за развој моторике.

3) РАД СА КОРИСНИЦИМА СА ДИЈАГНОЗОМ ПЕРВАЗИВНИХ РАЗВОЈНИХ ПОРЕМЕЋАЈА УДРУЖЕНИМ СА МЕНТАЛНОМ РЕТАРДАЦИЈОМ (УЗРАСТА ОД 10 ДО 15 ГОДИНА)

Рад у групи подразумева сарадњу са дефектологом на остварењу плана рада који је прилагођен специфичностима клиничке слике корисника. Циљ овог рада је што је више могуће осамосталити кориснике у свакодневним активностима које се изводе унутар групе.

4) РАД СА КОРИСНИЦИМА АДОЛЕСЦЕНТНОГ УЗРАСТА (ОД 18 ДО 30 ГОДИНА)

Рад у групи подразумева наставак и продужетак онога што васпитач одради са корисницима и богаћење њиховог васпитно – образовног рада новим, психолошким садржајима.

Циљеви овог рада су:

1. развијати психичке функције и способности у атмосфери групног рада
2. подстицати позитивне облике понашања у групи, развијати пријатељске односе између корисника, разумевање и узајамно прихватање, развити осећај припадања групи
3. подстицати здраве емоционалне односе, односно спречавати појаву патолошких емоционалних реакција као секундарних, пропратних сметњи у односу на главну дијагнозу – менталну ретардацију
4. радити на заједничком проналажењу решења неког проблема који се тиче интраперсоналног или интерперсоналног сукоба,
5. подстицати њихову маштовитост и креативност и стваралачке потенцијале личности.

Поступак овог рада је:

1. избор теме која ће се обрађивати и припрема адекватног материјала који ће послужити као средство рада приликом ликовног изражавања корисника
2. обрада теме разговором са корисницима (вербално изражавање кроз одговарање на питања и дискусију)
3. ликовно изражавање корисника
4. резиме групног рада који има карактеристике радионичарског рада.

5) РАД СА ОДРАСЛИМ КОРИСНИЦИМА (ПРЕКО 30 ГОДИНА)

Рад у групи подразумева учешће у свакодневном раду који обављају дефектолог и васпитач групе; пажљив одабир тема за групни рад узимајући у обзир њихово психичко стање и интересовања.

Циљеви овог рада су:

1. утицати на кохезивност групе, тј. што више подстаћи кориснике на међусобну сарадњу, дружење и пријатељско понашање,
2. радити на очувању постигнутог нивоа развијености психичких функција и способности,
3. будити смисао за хумор, маштовитост и иновативност у организованом и унапред осмишљеном раду,

Поступак извођења овог рада у групи исти је као и у групи корисника адолесцентног узраста.

7) САРАДЊА СА СТРУЧНИМ ЛИЦИМА УСТАНОВЕ

Циљеви ове сарадње су:

1. утврђивање годишњих и краткорочних васпитно – образовних задатака,
2. давање предлога и упутстава дефектолозима и васпитачима у вези са реализацијом васпитно – образовних и културно – рекреативних активности у групама,
3. прилагођавање садржаја рада и начина рада узрасту, способностима и интересовањима корисника,
4. проналажење заједничких решења проблемима који настају у току групног рада,
5. заједничко праћење корисника од стране читавог тима стручњака (дефектолога, васпитача, мед.сестара, лекара, проф. физичке културе).

8) САРАДЊА СА ДРУШТВЕНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И ШИРОМ ЈАВНОСТИ

Циљеви ове сарадње су:

1. размена искустава са институцијама социјалног типа које имају сличан предмет рада,
2. упознавање јавности са специфичностима рада у дневном боравку,
3. стручно усавршавање психолога, праћење савремене литературе и часописа који се баве проблематиком и методологијом рада са особама ометеним у менталном развоју, присуство семинарима и предавањима.

ПЛАН ФИНАНСИЈСКОГ ПОСЛОВАЊА УСТАНОВЕ ЗА 2009.ГОДИНУ

План финансијског пословања установе за 2009. годину, сачињен је у сарадњи са надлежном управом за дечију, примарну и социјалну заштиту и управом за финансије града Ниша, имајући у виду да је град Ниш оснивач установе и да се установа финансира искључиво из буџета града Ниша.

Плате, додаци и накнаде запослених.....	19.240.000
Социјални доприноси на терет послодавца.....	3.444.000
Накнаде трошкова за запослене.....	435.000
Стални трошкови.....	260.000
Трошкови путовања.....	70.000
Услуге по уговору.....	200.000
Специјализоване услуге.....	120.000
Текуће поправке и одржавање.....	210.000
Материјал.....	630.000
Порези, обавезне таксе и казне.....	100.000
Машине и опрема.....	450.000
УКУПНО.....	25.159.000

У току 2009.године, установа очекује да ће се наставити сарадња са донаторима у виду помоћи за набавку опреме за рад и рад са корисницима. Средства која би се добила по том основу посебно се исказују и њихов утросак подлеже увиду и контроли Управног и Надзорног одбора установе, тромесечно, а по основу одредаба Правилника о утроску средстава добијених од донатора или продајом радова корисника путем аукција.

**УСТАНОВА ЗА ДНЕВНИ БОРАВАК ДЕЦЕ, ОМЛАДИНЕ И ОДРАСЛА
ЛИЦА МЕНТАЛНО ОМЕТЕНИХ У РАЗВОЈУ „МАРА“**

Бр. позиције	Економска квалификација	О П И С	План за 2009.годину
45	4110	Плате и додаци запослених	19.240.000
	4111	Плате и додаци запослених	19.240.000
46	4120	Социјални доприноси на терет послодавца	3.444.000
	4121	Допринос за пенз. и инвал. осигурање	2.116.400
	4122	Допринос за здравствено осигурање	1.183.300
	4123	Допринос за незапосленост	144.300
47	4150	Накнада трошкова за запослене	435.000
	4151	Накнада трошкова за превоз са и на посао	435.000
48	4210	Стални трошкови	260.000
	4211	Трошкови платног промета и бан.услуга	70.000
	4124	Услуге комуникација	180.000
	4129	Остали трошкови	10.000
49	4220	Трошкови путовања	70.000
	4221	Трошкови службених путовања у земљи	60.000
	4229	Остали трошкови транспорта	10.000
50	4230	Услуге по уговору	200.000
	4232	Компјутерске услуге	65.000
	4233	Услуге образовања и усавршавања запослених	90.000
	4236	Услуге за домаћинство и угоститељство	20.000
	4237	Репрезентација	10.000
	4239	Остале опште услуге	15.000
51	4240	Специјализоване услуге	120.000
	4243	Медицинске услуге	80.000
	4249	Остале специјализоване услуге	40.000
52	4250	Текуће поправке и одржавање	210.000
	4251	Текуће поправке и одржавање зграде	180.000
	4252	Текуће поправке и одржавање опреме	30.000
53	4260	Материјал	630.000
	4261	Административни материјал	150.000
	4263	Материјал за образ. и усавршавање запосл.	90.000
	4264	Материјал за саобраћај	140.000
	4267	Медицински и лабораторијски материјал	40.000
	4268	Материјал за одржавање хигијене и угоститељ.	190.000
	4269	Материјал за посебне намене	20.000
55	4820	Порези , обавезне таксе и казне	100.000
	4821	Остали порези	88.000
	4822	Обавезне таксе	12.000
56	5120	Машине и опрема	450.000
	5121	Опрема за саобраћај	150.000
	5122	Административна опрема	300.000
		У К У П Н О	25.159.000